

Gjuro Prejac

svestran Desinić's
umjetnik rodom Multitalented
iz Desinića Artist

MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA
DVOR VELIKI TABOR

Gjuro Prejac

svestran Desinić's
umjetnik rodom Multitalented
iz Desinića Artist

mhz muzeji
hrvatskog
zagorja

DVOR
Velikitabor
MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA

DESINIĆ, 2025.

Gjuro Prejac (kat. br. 57)

Gjuro Prejac (cat. no. 57)

Na naslovnici / Front cover:

Gjuro Prejac (kat. br. 50)

Gjuro Prejac (cat. no. 50)

Uvod

Gjuro Prejac svakako je najpoznatija i najznačajnija povijesna ličnost koja je rođena u Desiniću u posljednjih nekoliko stoljeća. Svojim je uspješnim i raznolikim radom ostavio neizbrisiv trag u umjetničkom, kulturnom i društvenom životu Zagreba, ali i cijele Hrvatske. Već je za života stekao velik ugled i slavu, pa se je o njemu često pohvalno pisalo u tisku. Iako ga se danas ponajprije pamti kao autora popijevki *Vu plavem trnaci*, *Peharček moj* i *Pozdrav Zagorju*, njegov je doprinos hrvatskoj umjetnosti mnogi veći. On nije bio samo skladatelj i pjesnik nego i svestran kazališni umjetnik i na tom je području također polučio velike i brojne uspjehe. Ubrzo nakon smrti počeo je padati u zaborav, što je nažalost čest slučaj s mnogim zaslužnim ličnostima. Posljednjih su nekoliko desetljeća učinjeni značajni naponi da se ta nepravda ispravi. Izložba »Gjuro Prejac – svestran umjetnik rodom iz Desinića« također je pokušaj da se u široj javnosti promoviraju njegov lik i djelo. Kako se ove godine obilježava 155. obljetnica umjetnikova rođenja, a iduće (2026.) će se navršiti 90 godina od njegove smrti, ovom se izložbom i Dvor Veliki Tabor na prikladan način uključio u obilježavanje tih dviju obljetnica.

Introduction

Gjuro Prejac is Desinić's best known native and most significant historical figure of the past several centuries. His successful and diverse work has left an indelible mark in the artistic, cultural and social life of Zagreb as well as the whole of Croatia. He became famous and renowned early in his life and received a great deal of acclaim from the press. Though he is mostly remembered for being the author of the popular songs *Vu plavem trnaci* [In the Blue Orchard], *Peharček moj* [My Little Drinking Cup] and *Pozdrav Zagorju* [Greetings to Zagorje], his contribution to Croatian art far extends those. He was not only a poet and composer but also a multitalented theatrical artist, in which field he also achieved great success. However, he fell into oblivion soon after his death, as is unfortunately often the case with noteworthy people. In the past several decades substantial efforts have been made to right this injustice. The exhibition entitled Gjuro Prejac – Desinić's Multitalented Artist, represents another attempt to promote his work and Dvor Veliki Tabor's [Veliki Tabor Fort's] contribution to commemorating the 155th anniversary of the artist's birth this year and the 90th anniversary of his death next year.

Gjuro Prejac – svestran umjetnik rodom iz Desinića

Gjuro Prejac rođen je 25. studenoga 1870. godine u maloj seoskoj kući smještenoj u samom centru Desinića, u neposrednoj blizini župne crkve sv. Jurja i tri kilometra udaljenoj od dvorca Veliki Tabor. Prvo je dijete rođeno u braku Georgiusa Prejca¹, pedagoga, učitelja i ravnatelja tamošnje osnovne škole, i Francise (Franjice) Wölfl. Na krštenju je dobio očevo ime, no uglavnom će se služiti njegovim pohrvaćenim oblikom Gjuro, a samo je ponekad koristio i njegov drugi oblik – Jurica.² Već od najranije životne dobi bio je u bliskom kontaktu s glazbom jer je njegov otac svirao orgulje u župnoj crkvi i violinu u desinićkom instrumentalnom decimetu. Ljubav prema glazbi prenio je Gjuro Prejac stariji i na svog sina kojeg je počeo poučavati klavir kada je imao svega pet godina. U kratkim Prejčevim životopisima, napisanim i objavljenim

¹ Rođen je u Svetoj Margareti kraj Ptuja 1847. godine. Od 1869. do 1892. zaposlen je u pučkoj školi u Desiniću, odakle je premješten u Zagreb, gdje i umire 1930. godine. Osnovna škola u Desiniću nosi njegovo ime. Velimir Šlogar, »Gjuro Prejac – veliki hrvatski umjetnik rođen u Desiniću«, u: *Hrvatsko zagorje, časopis za kulturu*, broj 1–2, (Krapina, 2013.): 194–196.

² Andrija Tomašek, *Vu plavem tmaci: opera artificiosa Gjuro Prejca*, (Pregrada: Matis, 2006.): 13.

Gjuro Prejac – Desinić's Multitalented Artist

Gjuro Prejac was born on 25 November 1870 in a small country house located in the very centre of Desinić, near the parish church of St. George and three kilometres away from Veliki Tabor Castle. He was the first child of Georgius Prejac¹, pedagogue and head teacher of the local primary school, and Francisa (Franjica) Wölfl. He was given the same Christian name as his father, but he mostly used its Croatianized form, Gjuro, and sometimes Jurica, another variant of the name.² He was exposed to music from a very early age, as his father played the organ in the parish church and the violin in the Desinić dectet. Gjuro Prejac senior passed on his love of music to his son, who started to learn to play the piano at the age of five. Prejac's short biogra-

¹ Born in Sveta Margareta near Ptuj in 1847. In the period between 1869 and 1892 he worked in the primary school in Desinić from which he was transferred to Zagreb, where he died in 1930. The primary school in Desinić was named after him. Velimir Šlogar, 'Gjuro Prejac – Veliki Hrvatski Umjetnik Rođen u Desiniću' ['Gjuro Prejac – a Great Croatian Artist Born in Desinić'], *Hrvatsko Zagorje, Časopis za Kulturu* [Hrvatsko Zagorje, Cultural Magazine], no. 1–2, Krapina, 2013, 194–196.

² Andrija Tomašek, *Vu Plavem Tmaci: Opera Artificiosa Gjuro Prejca* [Vu Plavem Tmaci: Gjuro Prejac's Opera Artificiosa], Pregrada, Matis, 2006, 13.

još za njegova života, isticalo se kako su upravo njegov otac, ali i odrastanje u Desiniću prožetom različitim kulturnim aktivnostima, odigrali ključnu ulogu u formiranju njegove umjetničke ličnosti i kasnijem odabiru profesije.³ Gjuro mlađi osnovnu je školu završio u Desiniću, a potom je tri godine pohađao gimnaziju u Varaždinu. U Zagreb se preselio u ožujku 1884., kada je imao 13 godina. U tiskari Narodnih novina

phies that were written and published in his lifetime emphasize that it was his father as well as growing up in Desinić, which was permeated with cultural activities, that played the crucial role in the forming of his artistic persona and his choice of profession.³ Gjuro junior completed the four-year primary school in Desinić and went on to study at the grammar school in Varaždin. In March 1884, at the age of 13, he moved to

³ U časopisu *Teater* iz 1923. godine nalazi se zanimljiv podatak da je Prejac prvi puta došao u doticaj s kazalištem i zavolio ga još kao dijete, dok je živio i odrastao u svom rodnom Desiniću, gdje je posjećivao amaterske kazališne predstave koje su održavane u pokladno vrijeme. Vidi: *Teater: časopis za pozorišnu i filmsku umjetnost*, Zagreb, 3. ožujka 1923., broj 6.

Branko Stanislav Horvath u svojoj kratkoj biografiji Gjura Prejca izdanoj 1935. godine također ističe da su na Prejčevu ljubav prema umjetnosti važan utjecaj imale kulturne aktivnosti koje su se u vrijeme njegova djetinjstva odvijale u Desiniću i u kojima je istaknutu ulogu imao upravo njegov otac Gjuro Prejac stariji. Horvath navodi da je »Selo Desinić, okruženo najljepšom okolinom u Hrvatskom Zagorju, bilo je onda kulturno stjecište čitavoga kraja. Postoje još živi svjedoci, koji će riječju moći posvjedočiti o tadanjem kulturnom životu seoca, koje je imalo svoje diletantsko kazalište, komorni kvartet, pjevački kvartet i orkestar, a spiritus agens svega bio je Gjuro, otac našega umjetnika Jurice Prejca. Takav ambijent imao je silan utjecaj na razvitak bistre, osjećajne i zarana već umjetnosti predane naravi maloga nadarenog učiteljeva prvijenca.« Vidi: Branko Stanislav Horvath, *Curriculum vitae Gjura Prejca*, (Zagreb: 1935.): 5.

³ A 1923 issue of *Teater* [*Theatre...*] magazine reports that Prejac first came into contact with and developed an attachment to the theatre as a child, growing up in Desinić, in which he is said to have attended amateur theatrical performances that were staged during Shrovetide. *Teater: Časopis za Pozorišnu i Filmsku Umjetnost* [*Theatre: Magazine for Theatrical and Cinematic Arts*], Zagreb, 3 March 1923, no 6.

In a short biography of Gjuro Prejac published in 1935, Branko Stanislav Horvath also emphasizes that the cultural activities that took place in Desinić during Prejac's childhood and in which his father, Gjuro Prejac senior, played a prominent role, strongly influenced Prejac junior's love of art. Horvath says, "the village of Desinić, surrounded by the most beautiful landscape in Hrvatsko Zagorje, was at the time the cultural hub of the area. There are living witnesses who will testify to the cultural life in the village, which had its amateur theatre, a chamber quartet, a singing quartet and an orchestra, and to Gjuro, father of our artist Jurica Prejac, being the driving force of it all. This atmosphere had a tremendous influence on the development of the teacher's first born's bright, sensitive nature that was devoted to the arts from a very early age." Branko Stanislav Horvath, *Curriculum Vitae Gjura Prejca* [*Gjuro Prejac's Curriculum Vitae*], Zagreb, 1935, 5.

izučio je grafički zanat i 1888., s navršenih osamnaest godina, zaposlio se kao tipograf.⁴ Ovo razdoblje bit će značajno za njegov kasniji život jer je stano-
vao kod svog kuma, pazikuće Kolaka, u staroj kazališnoj zgradi na Markovom trgu, što mu je omogućilo da dođe u izravan dodir s kazališnim svijetom. Danju je radio u tiskari, a večeri je pro-
vodio u kazalištu, gdje je počeo statirati te pomagati kod dekoracija, rekvizita i rasvjete, odnosno svih poslova koji se odvijaju iza kazališnih kulisa. Počeo je pohađati satove glume kod Šandora Saje-
vića⁵ i Petra Branija⁶ i pripremati se za svoju prvu ulogu, što je prekinuto 1890. godine kada je bio unovačen u vojsku. Služenje trogodišnjeg vojnog roka nije ga omelo u bavljenju glazbom jer je osnovao i vodio podčasnički pjevački zbor. S vojskom je bio poslan u Saraje-
vo, gdje je po završetku vojnih dužnosti pronašao posao u državnoj službi i na-
stavio s umjetničkim radom. Osnovao je amatersko kazališno društvo u ko-
jemu je djelovao kao glumac, redatelj, glazbenik i pjevač. Godine 1894. postao

Zagreb. He completed the printing-ap-
prentice training in *Narodne novine* printing works and took on the job of ty-
pographer at the age of 18.⁴ This period was important for his later life because he lived with his godfather Kolak, care-
taker in the old theatre building on St. Mark's Square, which put him in direct contact with the theatrical world. He spent his days working at the printing works and nights at the theatre, where he began to take on walk-on roles and to help with decorations, props and lighting, that is, work that takes place behind the scenes. He joined acting classes with Šandor Saje-
vić⁵ and Petar Brani,⁶ and began to prepare for his first role. All these activities were inter-
rupted in 1890, when he was drafted. The three years of military service did not stand in the way of his music – he established and conducted a choir for non-commissioned officers. While in the military service, he was transferred to Sarajevo, where he stayed on, having found a job in the civil service, and con-
tinued his artistic work. He founded an amateur theatrical society in which he

⁴ Tomašek, n. dj., 13–15; Branko Stani-
slav Horvath, n. dj., 5.

⁵ Šandor (Aleksandar) Saje-
vić (Sisak, 2. siječnja 1843. – Zagreb, 31. prosinca 1891.), jedan je od najboljih hrvatskih komičara tog doba.

⁶ Petar Brani (Debelo Brdo kraj Bunića, 9. rujna 1840. – Beč, 19. rujna 1914.), hrvatski glumac, kazališni redatelj i prevoditelj.

⁴ Tomašek, op. cit., 13–15; Branko Sta-
nislav Horvath, op. cit., 5.

⁵ Šandor (Aleksandar) Saje-
vić (Sisak, 2. January 1843 – Zagreb, 31 December 1891) was one of the best Croatian comedians of the time.

⁶ Petar Brani (Debelo Brdo near Bunić, 9 September 1840 – Vienna, 19 September 1914) was a Croatian actor, theatrical director and translator.

je zamjenik zborovođe i dirigent tamburaškog orkestra u novoosnovanom Hrvatskom pjevačkom društvu »Trebević«.⁷ Njegove umjetničke aktivnosti u Sarajevu bile su uskoro prekinute jer je po službenoj dužnosti premješten u Banju Luku.⁸ Tamo je ostao do 1896. godine, kada se je prijavio i bio primljen u novootvorenu Hrvatsku dramatsku školu Stjepana Miletića⁹ u Zagrebu, u kojoj je proveo iduće dvije godine. Uz pohađanje dramske škole, odlazio je na privatne satove pjevanja kod Ivana pl. Zajca.¹⁰

Prve javne nastupe kao glumac Prejac je ostvario kao učenik Hrvatske dramske škole kada je demonstrirao savladano glumačko umijeće na dvjema javnim školskim priredbama. Tada

worked as an actor, director, musician and singer. In 1894 he became deputy choir master and conductor of a tamburitza orchestra in the newly founded Trebević Croatian Singing Club.⁷ His artistic activity in Sarajevo soon ended, as he was transferred to Banja Luka⁸, where he stayed until 1896, when he was admitted in Stjepan Miletić's⁹ newly established Croatian Drama School in Zagreb, which he attended for two years. In addition to the drama classes, he took private singing classes with Ivan v. Zajc.¹⁰

Prejac made his first public appearances as an actor while he was a student of the Croatian Drama School, demonstrating his acting skills at two public school performances. It was on those occasions that he first presented

⁷ Tomašek, n. dj., 15; Branko Stanislav Horvath, n. dj., 6.

⁸ U prilogu objavljenom u časopisu *Teater* 1923. godine, banjolučka Prejčeva životna etapa se ne spominje. Navodi se kako je Prejac nakon završetka vojnog roka 1893. nastavio živjeti i raditi u Sarajevu sve do 1896. godine, kada se vratio u Zagreb. Vidi: *Teater: časopis za pozorišnu i filmsku umjetnost*, Zagreb, 3. ožujka 1923., broj 6.

⁹ Stjepan Miletić (Zagreb, 24. ožujka 1868. – München, 8. rujna 1908.) slavni je hrvatski kazališni redatelj i književnik. Osobito je ostao zapamćen kao iznimno uspješan intendant Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu (1894. – 1898.), u kojem je nizom reformi unaprijedio i modernizirao njegov rad.

¹⁰ Tomašek, n. dj., 15–16; Branko Stanislav Horvath, n. dj., 6.

⁷ Tomašek, op. cit., 15; Branko Stanislav Horvath, op. cit., 6.

⁸ The article published in *Teater* magazine in 1923 does not mention the Banja Luka part of Prejac's life. Instead, it states that, having completed his military service in 1893, Prejac continued to work in Sarajevo until 1896, when he returned to Zagreb. *Teater: Časopis za Pozorišnu i Filmsku Umjetnost*, Zagreb, 3 March 1923, no. 6.

⁹ Stjepan Miletić (Zagreb, 24 March 1868 – Munich, 8 September 1908) was an acclaimed Croatian theatre director and writer. He is best remembered as a highly successful manager of the Croatian National Theatre in Zagreb (1894 – 1898), which he advanced and modernized by introducing a series of reforms.

¹⁰ Tomašek, op. cit., 15–16; Branko Stanislav Horvath, op. cit., 6.

se prvi puta javnosti predstavio i kao prevoditelj, što je kasnije bio važan dio njegove kazališne djelatnosti. Po završetku školovanja, u kolovozu 1898. godine otišao je u Ljubljanu, gdje je živio nekoliko mjeseci te je tamo započeo svoju glumačku karijeru. Zahvaljujući sačuvanim Prejčevim razglednicama koje je poslao sestri Mariji u Rakovac kraj Karlovca, znade se da je u Ljubljani bio dobro prihvaćen te da su njegovi nastupi bili izvrsno ocijenjeni u ljubljanskim novinama. Kratko vrijeme, svega jednu kazališnu sezonu krajem 1898. i početkom 1899. godine, proveo je u Splitu djelujući unutar Hrvatskog

himself to the public as a translator, which was later to become an important part of his theatrical activity. Having completed his education, in August 1898 he went to Ljubljana, where he lived for several months and where he began his acting career. The postcards that Prejac sent to his sister Marija, who lived in Rakovac near Karlovac, say that he established himself as an actor in Ljubljana and that the city newspaper lauded his performances. For a short time, a single theatrical season – late 1898 and early 1899 – he worked in Split as part of the Croatian Drama Society, during which period he appeared in guest performances in Šibenik and

Razglednica »Pozdrav iz Visa« (kat. br. 3)

“Greetings from Vis” postcard (cat. no. 3)

dramatičnog društva, s kojim je u istom periodu gostovao u Šibeniku i na otoku Visu. Zatim se vratio u Zagreb, gdje je, uz samo neka kraća izbjavanja, proveo ostatak svog života. U proljeće iste godine te početkom ljeta 1900. boravio je u Đakovu, o čemu nam svjedoče dvije razglednice poslane sestri Mariji. One nam otkrivaju kako se Prejac tamo upoznao sa znamenitim srijemsko-bosanskim biskupom Josipom Jurjem Strossmayerom. Biskup ga je ugostio na ručku i svojom ga se osobnošću uspio tako duboko dojmiti da mu je Prejac u čast skladao himnu, a dan njihova susreta opisao kao najsretniji dan u svome životu. O ovoj zanimljivoj epizodi uzbuđeno je napisao: »Skladao himnu biskupu i posvetio, koja sjajno od Nj. Preuzv. primljena! Ja sam opet uspio!«¹¹ Još jedan važan događaj u njegovu životu zbio se već u rujnu iduće, 1901. godine, kada je uplovio u bračnu luku s Ružom Mihelčić-Forman.¹²

Gotovo čitav svoj radni vijek proveo je u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, u kojem je počeo raditi 1899. godine. Otada počinje njegov zapaženiji uspon. Godine 1908. postavljen je za dramskog, operetnog i opernog redatelja. Uz rad u kazalištu, u periodu od 1909. do 1911. radio je kao

on the island of Vis. He then returned to Zagreb, where – with the exception of some short absences – he spent the rest of his life. As two postcards sent to his sister Marija show, in the spring of 1899 and in the early summer of 1890 he visited Đakovo, where he met Josip Juraj Strossmayer, the famous bishop of the Srijem and Bosnia dioceses. The bishop invited Prejac for dinner and made such an impression on him that he composed a hymn for the bishop and described the day that they had met as the happiest day of his life. He wrote the following about this interesting experience: "Composed a hymn for the bishop and dedicated it, and His Excellency received it very favourably! I have succeeded again!"¹¹ Another important event in his life took place in September of the following year of 1901, when he married Ruža Mihelčić-Forman.¹²

Prejac spent almost his entire career in the Croatian National Theatre [HNK] in Zagreb, where he started working in 1899 and where he began to achieve more notable success. In 1908 he was appointed dramatic and operatic director. In addition to his theatre work, in the period between 1909 and 1911 he worked as a mime and declamation teacher in the Hrvatski glazbeni zavod

¹¹ Tomašek, op. cit., 18.

¹² HR-HDA-635 [Croatian State Archives-635]. Družba 'Braća Hrvatskog Zmaja' [Society of Brethren of the Croatian Dragon], box 4.

¹¹ Tomašek, n. dj., 18.

¹² HR-HDA-635 Družba »Braća Hrvatskog Zmaja«, kutija 4.

Gjuro i Ružica Prejac, u pozadini nepoznati muškarac (kat. br. 56)

Gjuro and Ružica Prejac, and unknown man in second row (cat. no. 56)

nastavnik mimike i deklamacije u školi Hrvatskoga glazbenog zavoda.¹³ Godine 1911. kao stipendist Kraljevske zemaljske vlade odlazi na osam mjeseci u Beč, gdje je u Dvorskoj operi usavršavao redateljske vještine. Edukaciju je nastavio u Pragu, a po povratku u Zagreb nastavio je sa svojim raznolikim i plodnim umjetničkim radom. Glavni je grad ponovo nakratko napustio u proljeće 1919., kada je postao zakupnik i intendant kazališta u Osijeku, u kojem je djelovao samo dvije sezone (1919./1920. i 1920./1921.).¹⁴ Prejac se je opet vratio u Zagreb i nastavio s radom u Hrvatskom narodnom kazalištu sve do umirovljenja. Ulogom Upravitelja Franka u predstavi *Šišmiš* Johanna Straussa mlađeg 1923. godine proslavio je dvadeset i petu obljetnicu svoga glumačkog djelovanja. Dvije godine kasnije (1925.), odlukom uprave HNK, ali protivno svojoj volji i željama, bio je umirovljen.¹⁵ Iako su ga takvi postupci njegovih nadređenih jako pogodili i razočarali, Prejčeva je ljubav prema kazalištu prevagnula.

[Croatian Music Institute] school.¹³ In 1911, he spent eight months in Vienna on a scholarship provided by the Royal Land Government, honing his directorial skills. He went on to train in Prague and returned to Zagreb to continue his diverse and prolific artistic work. The next time he left the capital was in the spring of 1919, when he went to Osijek as lessee and manager of the city theatre for two seasons (1919/1920 and 1920/1921).¹⁴ Having returned to Zagreb, Prejac continued to work at the HNK until his retirement. His 1923 role of prison governor Frank in *Die Fledermaus* by Johann Strauss II marked the 25th anniversary of his acting career. Two years later, in 1925, he was forced to retire following the decision by the HNK management.¹⁵ Even though he was saddened and disappointed by the actions of his superiors, Prejac's love for theatre prevailed and he agreed to continue to perform his theatrical duties on a part-time basis. He certainly could not have been content with this status because "he was assigned such bit parts

¹³ Tomašek, n. dj., 19.; Branko Stanislav Horvath, n. dj., 7.

¹⁴ Tomašek, n. dj., 19.

¹⁵ Prema toj odluci vrlo je kritičan bio i Branko Stanislav Horvath, koji je smatrao da je uprava Kazališta prema Prejcu nepravedno postupala. U Prejčevu životopisu stoga navodi da je potonji »zdrav, jak i sposoban za daljnji rad, sedam godina prije reda umirovljen...«. Branko Stanislav Horvath, n. dj., 9.

¹³ Tomašek, op. cit., 19.; Branko Stanislav Horvath, op. cit., 7.

¹⁴ Tomašek, op. cit., 19.

¹⁵ Branko Stanislav Horvath was also very critical of the decision, stating that the HNK management had been unjust toward Prejac. In Prejac's biography he said that he was "in good health, strong, and capable of work, made to retire seven years too early ...". Branko Stanislav Horvath, op. cit., 9.

Vaše blagorodje!

Naš član i umjetnik

GJURO PREJAC

REDATELJ NARODNOG KAZALIŠTA U ZAGREBU

*proslavit će u NARODNOM KAZALIŠTU U ZAGREBU dne
3. marta 1923. 25-tu godišnjicu svog umjetničkog djelovanja,
pa smatramo ugodnom dužnošću, da Vas o tome izvijestimo
i najučtivije zamolimo, da prisustvujete ovoj proslavi.*

MJESNI ODBOR UDRUŽENJA GLUMACA S. H. S.

TAJNIK:

Joco Cvijanović.

PREDSJEDNIK:

Stjepan Bojničić.

Pozivnica na proslavu 25. godišnjice umjetničkog djelovanja Gjure Prejca (kat. br. 21)

Invitation to the ceremony marking 25 years of Gjuro Prejac's artistic activity (cat. no. 21)

Stoga je pristao nastaviti raditi u kazalištu honorarno. No takvim svojim statusom Prejac zasigurno nije mogao biti zadovoljan jer »su mu davane takove epizodne uloge, kakove nije glumio ni onda, kada je bio početnikom u kazalištu«. ¹⁶ Od publike i kazališta konačno se je svečano oprostio 29. travnja 1935. godine priredbom održanom u Hrvatskom narodnom kazalištu. Za organizaciju tog događanja bio je zadužen Začasni odbor za proslavu oproštaja Gjure Prejca, sastavljen od sveukupno devetnaest članova, redom pripadnika tadašnje društvene, političke, kulturne i intelektualne elite. Na čelu Odbora bio je predsjednik, grof Miroslav Kulmer

that he had not played even when he had first started.”¹⁶ On 29 April 1935 he finally said farewell to the audience and the theatre in a performance in the HNK. The event was organized by the Committee in Charge of Gjuro Prejac's Farewell Ceremony, which consisted of 19 members of the social, political, cultural and intellectual elite. Count Miroslav Kulmer II was chairman of the Committee, Nikola Andrić, assistant Minister of Education, was deputy chairman, and Branko Stanislav Horvath, journalist and Prejac's friend, was Committee secretary. The Committee also included Albert Bazala, philosopher and chairman of the Yu-

¹⁶ Branko Stanislav Horvath, n. dj., 9.

¹⁶ Branko Stanislav Horvath, op. cit., 9.

mlađi. Potpredsjednik mu je bio Nikola Andrić, pomoćnik Ministra prosvjete, a tajnik Branko Stanislav Horvath, novinar i Prejčev prijatelj. Od odbornika ćemo samo istaknuti filozofa i predsjednika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti Alberta Bazalu, zagrebačkog gradonačelnika Rudolfa Erbera, osnivača i Velikog meštra Družbe »Braća Hrvatskoga Zmaja« Emilija Laszowskog te redatelja i glumca Tita Strozija. Tim je povodom izdana brošura s Prejčevim životopisom za koju je tekst napisao već spomenuti tajnik Začasnog odbora, Branko Stanislav Horvath (kat. br. 17). Nakon što su mu brojni uglednici i predstavnici raznih institucija i udruga na početku priredbe uputili čestitke, Prejcu su uručeni pokloni, odlikovanje (Orden sv. Save) i novčana nagrada. U drugom je dijelu svečanosti praižvedeno njegovo posljednje glazbeno-scensko djelo – glazbena šala u osam slika *Vječni ženik*.¹⁷ Redatelj je bio Tito Strozzi, dirigent Lovro Matačić, scenograf Marijan Trepše, a koreografinja slavna balerina Margareta Froman. Bio je to njegov posljednji susret s publikom jer je 19. siječnja 1936. godine preminuo u bolnici Sestara milosrdnica u Zagrebu,

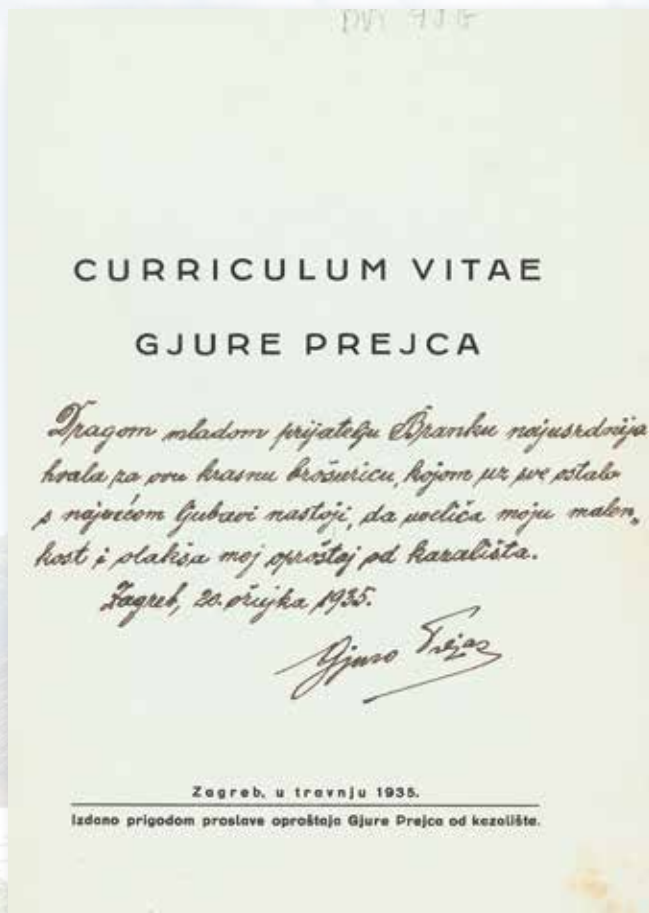
goslav Academy of Sciences and Arts, Rudolf Erber, mayor of Zagreb, Emilij Laszowski, founder and Grand Master of the Society of Brethren of the Croatian Dragon, and Tito Strozzi, director and actor. On this occasion, a brochure was published including Prejac's biography, which was written by Committee Secretary Branko Stanislav Horvath (cat. no. 17). After receiving congratulatory messages from a number of dignitaries and representatives of various institutions and associations, Prejac also received an order of St. Sava and a monetary award. The second part of the ceremony consisted of a première of his last musical-dramatic production, an operetta consisting of eight scenes entitled, *Vječni ženik* [*Always a Bridegroom*]¹⁷, with Tito Strozzi as director, Lovro Matačić as conductor, Marijan Trepše as set designer and famous ballerina Margareta Froman as choreographer. The ceremony and the performance turned out to be his last meeting with the audience. On 19 January 1936 he died in Sestre Milosrdnice hospital in Zagreb at the age of 65 and was buried at Zagreb's Mirogoj cemetery.¹⁸

Prejac's artistic creations won him a great reputation, which was built up by his membership in a number of social, cultural and artistic associations. He

¹⁷ Bilo je to ujedno i najizvođenije Prejčevog glazbeno-scenskog djela koje je, osim u Zagrebu, 50-ih godina 20. stoljeća bilo postavljeno i u Varaždinu. Tomašek, n. dj., 67.

¹⁷ Prejac's most performed musical-dramatic production in Zagreb and, in the 1950s, in Varaždin. Tomašek, op. cit., 67.

¹⁸ Tomašek, op. cit., 20–21.

Curriculum vitae Gjura Prejca (kat. br. 17)

Gjuro Prejac's curriculum vitae (cat. no. 17)

u 66. godini života. Pokopan je na zagrebačkom Mirogoju.¹⁸

Svojim umjetničkim stvaralaštvom Prejac je stekao velik ugled, koji je još više osnažio članstvom u mnogobrojnim društvenim, kulturnim i umjetničkim udruženjima. Bio je član Saveza Hrvatskog sokola, Društva hrvatskih književnika, Društva Zagrepčana, Dru-

¹⁸ Tomašek, n. dj., 20–21.

was a member of Hrvatski Sokol [Croatian Gymnastic Society, founded in 1874 with the goal to promote physical exercise and spread national consciousness], the Association of Croatian Writers, the Association of Zagrebites, the Association of Inhabitants of Croatian Zagorje, and Kvak, a Zagreb hobby society.¹⁹ Particularly important was Prejac's membership in the Society of Brethren of the Croatian Dragon. He chose his Society name, Zmaj Ratkajski [Dragon of Rattkay], after the aristocratic family of Rattkay, owners of Veliki Tabor. He joined the Society of the Brethren on 25 January 1922, performing the duties

of Master of Entertainment and choir leader. In recognition of his successful

¹⁹ Every member of Kvak club had a special club name. Prejac's was Zagorkvak. He joined the club in 1918 and remained a member until his death in 1936. Some of Prejac's songs were occasional by content and by purpose, that is, they were created for the club performances.

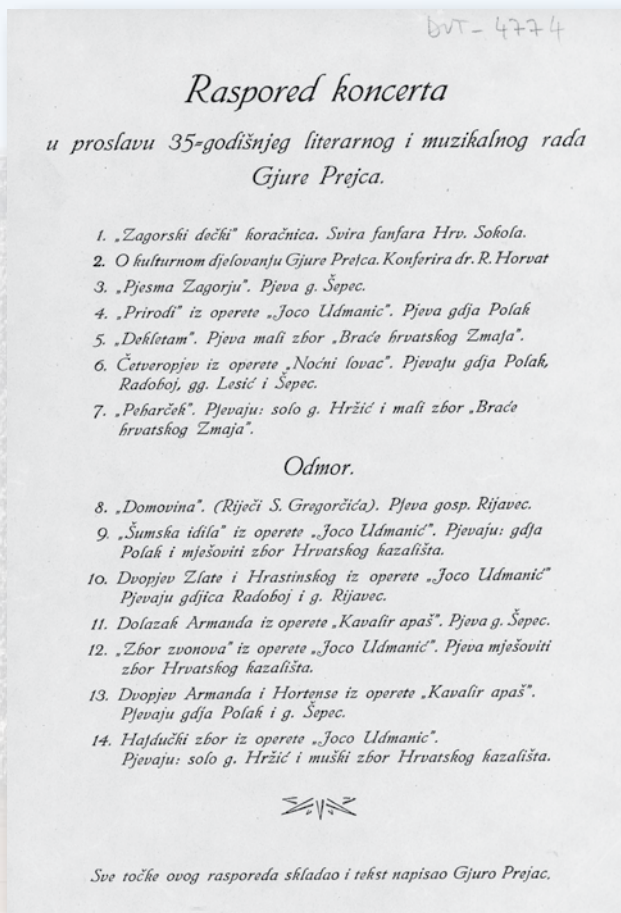
Tomašek, op. cit., 80; Nada Bezić, 'Zagrebački Klub Kvak i Glazba s Posebnim Osvrtom na Razdoblje od Osnutka 1879. do 1907.' ['Zagreb's Kvak Club and Music With Special Reference to the Period From the Founding in 1879 to 1907'], *Arti Musices*, 43/1, Zagreb, 2012, 8.

štva Hrvatskih Zagoraca te zagrebačkog kluba za razbi-brigu »Kvak«. ¹⁹ Posebno tre-ba istaknuti njegovo članstvo u Družbi »Braća Hrvatskoga Zmaja«, u kojoj mu je člansko ime bilo Zmaj Ratkajski, a na-djenuo si ga je prema plemić-koj obitelji Rattkay, vlasnicima Velikog Tabora. U Družbu je stupio 25. siječnja 1922. godi-ne i u njoj je obavljao dužnost Meštra zabave i voditelja pje-vačkog zbora. Kao priznanje za njegovo uspješno djelova-nje Družba ga je 16. studenoga 1928. odlikovala znakom Zlat-nog zmaja na grimiznoj vrpci te mu odobrila osobni zmajski grb, u čijem se modrom polju nalazio zidani bunar s kolotu-rom, što je bio heraldički sim-bol plemićkog grba Rattkaya Velikotaborskih. ²⁰

¹⁹ Svaki je član kluba »Kvak« imao poseb-no kvakačko ime, a Prejčevo je bilo Zagorkvak. U Klub je stupio 1918. godine i u njemu je dje-lovao do smrti 1936. godine. Neke od Prejčevih popijevki su sadržajem i namjenom bile prigod-ničarske, odnosno stvorene upravo za izvođenje na priredbama navedenog kluba.

Tomašek, n. dj., 80; Nada Bezić, »Zagre-bački klub 'Kvak' i glazba s posebnim osvrtom na razdoblje od osnutka 1879. do 1907.«, u: *Arti musices*, 43/1, (Zagreb, 2012.): 8.

²⁰ Tomašek, n. dj., 21, 104–105.

Raspored koncerta u proslavu 35-godišnjeg literarnog i muzikalnog rada Gjura Prejca (kat. br. 13)

Program of the Concert Celebrating 35 Years of Gjuro Prejac's Literary and Musical Work (cat. no. 13)

activities, the Society of the Brethren bestowed on him the order of Golden Dragon on Scarlet Ribbon and a personal draconian coat of arms, in the blue field of which was a dug well with a pulley, the heraldic symbol of the aristocratic coat of arms of the Rattkays of Veliki Tabor. ²⁰

²⁰ Tomašek, op. cit., 21, 104–105.

Prejčevo stvaralaštvo

U svojoj bogatoj, gotovo četiri desetljeća dugoj kazališnoj karijeri Prejac je djelovao kao višestruka umjetnička ličnost: redatelj, skladatelj, pisac, dirigent, prevoditelj, scenograf, koreograf i zborovođa, no najvažniji aspekt njegova rada bila je gluma. Igrao je širok spektar različitih uloga (ljubavnike, salonske komičare, vojnike, ratne izvijestitelje, mletačke senatore, velikaše, sluge, kraljeve, liječnike, glazbenike, sobare, razbojнике) te pjevao u operetama i operama. Uprizorio je čitav niz povijesnih i književnih ličnosti, od vođe pobunjenih seljaka Ilije Gregorića pa do detektiva Sherlocka Holmesa. Glumio je u nizu kazališnih predstava nastalih prema djelima mnogobrojnih značajnih stranih i domaćih književnika poput Shakespearea, Schillera, Cervantesa, Gogolja, Molièrea, Tolstoja, Balzaca, Ibsena, Tituša Brezovačkog, Eugena Kumičića, Ivana Gundulića, Augusta Šenoe, Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Miroslava Krleže itd. Imao je priliku pridonijeti popularizaciji svog rodnog Desinića glumeći komornika kraljice Barbare u predstavi *Veronika Desinićka* Josipa Eugena Tomića.

Već na samim počecima svoje karijere Prejac se uz glumu okušao i kao kazališni pisac i skladatelj. Glazba i književnost u Prejčevu su stvaralaštvu bili usko povezani. Osim na dramati-

Prejac's Creative Endeavours

In his theatrical career that spanned nearly four decades Prejac performed a multitude of artistic activities – he was a director, composer, writer, conductor, translator, set designer, choreographer, and choir leader – but the most important aspect of his work was acting. He played a variety of roles (lovers, drawing-room comedians, soldiers, war correspondents, Venetian senators, aristocrats, servants, kings, physicians, musicians, valets, bandits), and sang in operettas and operas. He portrayed a number of historical and literary personages, from Ilija Gregorić, leader of rebel serfs, to detective Sherlock Holmes. He performed in a series of theatrical performances based on the works of various foreign and local writers, such as William Shakespeare, Friedrich Schiller, Miguel Cervantes, Nikolai Gogol, Molière, Leo Tolstoy, Honoré de Balzac, Henrik Ibsen, Tituš Brezovački, Eugen Kumičić, Ivan Gundulić, August Šenoa, Ivan Kukuljević Sakcinski, Miroslav Krleža and others. He had the opportunity to popularize his native Desinić by playing valet to Queen Barbara in Josip Eugen Tomić's *Veronika Desinićka* [*Veronika of Desinić*].

In addition to acting, Prejac tried his hand at writing and composing, and at the very beginning of his career. Music and art were closely connect-

zaciju povijesnih romana, Prejčevo je književno stvaralaštvo bilo fokusirano na pisanje komedija i igrokaza veselog, šaljivog sadržaja. Prvi njegov književni rad bila je kraća šaljiva igra *Zajutrak / Doručak*, praižvedena 8. svibnja 1900. godine. Glavnu žensku ulogu, barunicu Jelenić, na praižvedbi je uprizorila slavna glumica Marija Ružička-Strozzi. Drugo Prejčevo književno djelo bila je dramatizacija romana *Seljačka buna* Augusta Šenoe, koja je u Hrvatskom narodnom kazalištu praižvedena 28. siječnja 1906. godine. Ovim se djelom Prejac javnosti prvi puta predstavio kao dramaturg, preradivši roman u povijesnu dramu u pet činova. Djelo se na pozornici održalo četiri godine i bilo je prikazano trinaest puta, a postavljeno je i u kazalištu u Osijeku. Sve ocjene djela koje su se pojavljivale u ondašnjem tisku bile su suglasne u pohvali Prejčeve dramatizacije. Prejac se i drugi put okušao u dramatizaciji, opet jednoga Šenoinog romana, *Čuvaj se senjske ruke*. I taj je roman preradio u povijesnu dramu u pet činova, koja je u njegovoj režiji praižvedena 1. rujna 1915. u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu. No njegova druga dramatizacija nije polučila ni približno jednak uspjeh te je u ondašnjem tisku dobila više negativnih kritika.²¹

Od njegovih radova valja još spomenuti veselu igru *Tko je mrtav?*, pra-

ed in Prejac's creative endeavours. In addition to dramatization of historical novels, Prejac's writing was focused on comedy, on humorous dramatic works. His first literary work was a comedy entitled, *Zajutrak / Doručak* [Breakfast], which premiered on 8 May 1900, featuring the famous Marija Ružička-Strozzi in the main female role of Baroness Jelenić. Prejac's second literary work was a dramatization of August Šenoa's *Seljačka buna* [Peasant Revolt], the première of which was staged in the HNK on 28 January 1906. With this piece Prejac presented himself to the public as a dramatizer, having rewritten the novel as a historical play in five acts. The work remained on stage for four years, was shown 13 times and was also staged at the theatre in Osijek. All the reviews in the press of the time praised Prejac's dramatization. Prejac dramatized another one of Šenoa's novels, *Čuvaj se senjske ruke* [Beware the Hand of Senj], which he rewrote as a historical play in five acts and staged on 1 September 1915 in Zagreb's HNK. This dramatization, however, was not nearly as successful as his first and received more negative criticism from the press.²¹

Other important works by Prejac are *Tko je mrtav?* [Who Is Dead?], a humorous play that premiered in 1907, comic plays *Provalnik* [Burglar] and

²¹ Tomašek, n. dj., 141–144, 148–150.

²¹ Tomašek, op. cit., 141–144, 148–150.

izvedenu 1907. godine, šale *Provalnik i Znatiželjan tast* (kat. br. 32), nacrt pučkog igrokaza *Prvi traci* te kazališnu igru s pjevanjem u jednom činu *Razbor i ludost*.

Kao skladatelj Prejac je svoju stvaralačku energiju usmjerio na popijevke, prvenstveno šaljivog sadržaja, zatim na zbarska i instrumentalna djela posebne namjene te vedre glazbeno-scenske igre. Prvo Prejčevo glazbeno-scensko djelo, opereta *Vinkolozin*, praižvedena 1904., bila je ironizacija opere *Lohengrin* Richarda Wagnera.²² Skladatelj je prigodnog scenskog djela *Badnja noć*, lakrdije *On je poludio*, vesele igre *Vječni ženik...* Skladanje opereta zauzima istaknuto mjesto u Prejčevu glazbenom opusu.²³ Za sve je njih sam napisao libreta i često se pojavljivao u ulozi redatelja, dirigenta, scenografa ili kostimografa: *Joco Udmanić*, *Kavalir apaš*, *Za kralja i dom*, *Gospođica kapral*, *Grofica kola*, *Noćni lovac* i *Miss Eva*. Među navedenim operetama posebno treba istaknuti prigodnicu *Za kralja i dom* (kat. br. 73), u kojoj se odražavaju turbulentna vremena u kojima je Prejac živio i stvarao. Opereta

Znatiželjan tast [*Curious Father in Law*] (cat. no. 32), a draft of a folk play entitled *Prvi traci* [*First Rays*], and *Razbor i ludost* [*Reason and Folly*], a one-act dramatic play with singing.

In the capacity of composer, Prejac focused his creative energy on humorous tunes, on choirs and special-purpose instrumental works, and on humorous plays. *Vinkolozin* [*Wineyvine*] Prejac's first operetta, which premiered in 1904, was a parody of Richard Wagner's opera *Lohengrin*.²² He composed the occasional *Badnja noć* [*Christmas Eve*], a burlesque entitled *On je poludio* [*He Has Gone Mad*], a comedy *Vječni ženik* [*Always a Bridegroom*]... Operetta composition takes a prominent place in Prejac's music opus.²³ He composed and wrote librettos for *Joco Udmanić*, *Kavalir apaš* [*Cavalier Apache*], *Za kralja i dom* [*For the King and the Homeland*], *Gospođica kapral* [*Miss Corporal*], *Grofica kola* [*Countess of the Kolo Dance*], *Noćni lovac* [*Night Hunter*] and *Miss Eva*. In many of these operettas he appeared in the roles of director, conductor, set- or costume designer. The

²² Tomašek, n. dj., 30.

²³ U tekstu o Prejcu objavljenom u časopisu *Teater* iz 1923., povodom dvadeset i pete godišnjice njegova umjetničkog djelovanja, navodi se da je opereta »bila domena i Gjuro Prejca. U njoj je on bio kod kuće i tu je on razvio najživlju djelatnost ne samo kao glumac i pjevač, nego i kao operetni kompozitor«. *Teater: časopis za pozorišnu i filmsku umjetnost*, Zagreb, 3. ožujka 1923., broj 6.

²² Tomašek, op. cit., 30.

²³ An article on Prejac published in a 1923 issue of *Teater* on the occasion of 25 years of his artistic activities, states that operetta "was Gjuro Prejac's domain. It was there that he was at home and it was there that he developed the liveliest of endeavours, not only as an actor and singer but also as composer". *Teater: Časopis za Pozorišnu i Filmsku Umjetnost*, Zagreb, 3 March 1923, no. 6.

Završetak partiture operete Miss Eva (kat. br. 31)

Final part of score of Miss Eva operetta (cat. no. 31)

Za kralja i dom.

Opereta u 3 čina.

Spjevao i skladao Gjuro Prejac.

Ovo djelo napisano je god. 1914. kad je izbio rat. -
1. pjesma pala je ideja, 15. pjesma bio je libreto gotov, 24. pjesma
glavna skladana, a 3. listopada ^{1914.} bila je premijera.

1914. 9/8. 1916.

Gjuro Prejac

Libreto operete *Za kralja i dom*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, HNK-1766 (kat. br. 73)

Libretto of the operetta *For the King and the Homeland*, Croatian Academy of Sciences and Arts, Zagreb, HNK-1766 (cat. no. 73)

je nastala pod dojmovima ratnih zbivanja na samom početku Prvoga svjetskog rata. Praizvedena je 3. listopada 1914. godine, u povodu proslave imendana cara Franje Josipa I. Na pozornici se održala sve do 20. travnja 1917. godine i u tom je periodu izvedena dvadeset i tri puta. U djelu se tematizira lojalnost prema caru, a ta se lojalnost prikazuje kao izraz domoljublja. Ondašnji mediji izvještavali su o praizvedbi operete kao o velikom društvenom događaju i domoljubnoj svečanosti kojoj su prisustvovali ban i mnogobrojni tadašnji uglednici. Književnik Milan Ogrizović u svom je prikazu povijesti zagrebačke Opere čak naveo kako je upravo prikazivanje Prejčeve operete spasilo Kraljevsko zemaljsko hrvatsko kazalište (današnje Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu), kojem je prijetila opasnost od zatvaranja. Prejac se još jednom bavio temom Prvoga svjetskog rata i to u opereti *Gospođica kapral* (kat. br. 29), nastaloj neposredno poslije operete *Za kralja i dom*, a praizvedenoj u travnju 1915. godine.²⁴

Prejac je autor stihova i glazbe mnogobrojnih šaljivih popijevki odnosno kupleta: *Negda i sada*, *Pst! Pst!*, *Zvijezde*, *Sirota mala*, *Lepeza*, *Naš Zagreb – velegrad!*, *Pred vratima raja*, *Pjesmica o starom mačku* itd. Prva četiri navedena kupleta objavljena su u zbirci *Pregršt šale* 1901. godine, zajedno s još četiri

occasional operetta *Za kralja i dom* (cat. no. 73) deserves special mention. Reflecting the turbulent times in which Prejac lived, the operetta was composed under the impressions of the war events at the beginning of World War I. It premiered on 3 October 1914 on the occasion of Emperor Francis Joseph I's name day. It remained on stage until 20 April 1917, having been performed 23 times. The work thematises loyalty to the emperor, which is shown as an expression of patriotism. The media reported on the première as a major social event and a patriotic ceremony, which the banus and many other prominent people attended. In his piece on the history of the Zagreb Opera, writer Milan Ogrizović said that it was the staging of Prejac's operetta that had saved the Royal Croatian Land Theatre, the present-day HNK, from being closed down. Prejac addressed World War I in another operetta, *Gospođica kapral* (cat. no. 29), which was composed soon after *Za kralja i dom* and premiered in April 1915.²⁴

Prejac wrote the lyrics and the music for a large number of humorous and satirical songs – *Negda i sada* [*Then and Now*], *Pst! Pst!* [*Shh! Shh!*], *Zvijezde* [*Stars*], *Sirota mala* [*Poor Little Darling*], *Lepeza* [*Fan*], *Naš Zagreb – Velegrad!* [*Our Zagreb – a Metropolis!*], *Pred vratima raja* [*At the Gates of Heaven*], *Pje-*

²⁴ Tomašek, n. dj., 48–51.

²⁴ Tomašek, op. cit., 48–51.

Šaljive pjesme (kat. br. 27)

Humorous Songs (cat. no. 27)

kupleta skladatelja Vladimira Stahuljaka. Zbirka je tiskana u njihovoj vlastitoj nakladi, a tri kasnija izdanja (iz 1908., 1910., te sredine 20-ih godina 20. stoljeća) objavljena su u nakladi knjižare St. Kugli iz Zagreba.²⁵

Šest kupleta (*Zagrebački služnik*, *To samo Bog zna!*, *Boykott*, *O joj o joj!*, *Što je sve moderno* i *Na staro ljeto 1913.*) Prejac je objavio u zbirci *Šaljive pjesme* u vlastitoj nakladi (kat. br. 27), vjerojatno 1914. godine.²⁶

U Prejčev bogat opus ubraja se i petnaestak skladbi manjega opsega na-

smica o starom mačku [A Ditty About an Old Tomcat], and others. The first four satirical songs were published in a collection entitled *Pregrišt šale* [A Handful of Humour] in 1901 along with four other satirical songs authored by composer Vladimir Stahuljak. The collection was self-published, while the three subsequent editions (from 1908, 1910, and the mid-1920s) were published by Stjepan (St.) Kugli's bookshop in Zagreb.²⁵

The lyrics of six satirical songs (*Zagrebački služnik* [Zagreb Commissionaire], *To samo Bog zna!* [Only God Knows!], *Boykott* [Boycott], *O joj o joj!* [Ohh! Ohh!], *Što je sve moderno* [What Is in Fashion] and *Na Staro ljeto 1913* [On New Year's Eve 1913]) were self-published by Prejac in a collection entitled *Šaljive pjesme* [Humorous Songs] (cat. no. 27), probably in 1914.²⁶

Prejac's rich opus includes 15 or so compositions for choirs, among which are several occasional songs (*Zmajevka* [The Draconian Song], *Zmajska združica* [The Draconian Toast]) (cat. no. 70)), which testify to his membership in the Society of Brethren of the Croatian Dragon.²⁷ Some of his compositions were inspired by his membership and his activities in Hrvatski Sokol. His legacy includes two types of Sokol-related compositions (cat. nos. 67, 68) –

²⁵ Tomašek, n. dj., 72–73, 85–87.

²⁶ Tomašek, n. dj., 74.

²⁵ Tomašek, op. cit., 72–73, 85–87.

²⁶ Tomašek, op. cit., 74.

²⁷ Tomašek, op. cit., 104–106.

Zmajjska zdravica.
Prvi i skladbu napisao Gjuro Prejac
zmaaj Radkowsky;

Trčeno i živo

Tr. *S' Džao d'amo sa si' cu i napij me zdravi - cu*

Bas.

laganije

Spaion tra tu d'ajte mi ku, bi o u g'ok nam na diku! I mao ra
cure.

zdravi naj bra - ti bi o gje - ran zmaaj!

bi - vi - o!

Op. 23/20. 23
Gjuro Prejac
Zmaaj Radkowsky

Zmajjska zdravica (kat. br. 70)

The Draconian Toast (cat. no. 70)

Sokolska skladba *Proste vježbe članica* (kat. br. 67)

Simple Exercises for Members, a Sokol Society composition (cat. no. 67)

Gjuró Prejac u predstavi *Vesela udovica* Franza Lehára (kat. br. 48)

Gjuró Prejac in Franz Lehár's The Merry Widow (cat. no. 48)

mijenjenih zbarskim sastavima. Među njima je i nekoliko skladbi – prigodnica (*Zmajevka*, *Zmajska zdravica* itd. (kat. br. 70)), koje svjedoče o njegovu članstvu u Družbi »Braća Hrvatskoga Zmaja«.²⁷ Treba također spomenuti da je dio skladbi stvorio potaknut svojim članstvom i djelovanjem u Hrvatskom sokolu. U njegovoj se ostavštini nalaze dvije vrste sokolskih skladbi (kat. br. 67, 68). Jedne je stvorio za puhački sastav, tj. fanfaru Hrvatskog sokola, a druge je skladao kako bi gimnastičari Hrvatskog sokola uz njihove zvukove izvodili svoje vježbe. Takvom vrstom stvaralaštva bavio se oko sedam godina (vjerojatno od 1923. do 1930. godine), a rezultat je dvadesetak sokolskih skladbi.²⁸

Najveću popularnost Gjuro Prejac stekao je skladanjem popijevki, a po dvjema je ostao i najviše upamćen. Riječ je o popijevkama *Peharček* (kat. br. 23) i *Vu plavem trnaci* (kat. br. 24, 25, 71).

Popijevku *Vu plavem trnaci* Prejac je skladao na vlastite stihove napisane na kajkavskom narječju. Nije poznato točno vrijeme njena nastanka, no prema Prejčevim riječima spjevao ju je i uglazbio za vrijeme Prvoga svjetskog rata kako bi izrazio svoju bol za braćom sunarodnjacima stradalima u ratu. Sam ju je prvi puta otpjevao na sastanku

Vu plavem trnaci (kat. br. 24)

Vu plavem trnaci (cat. no. 24)

one created for Hrvatski Sokol's wind ensemble and one that he composed for the Hrvatski Sokol gymnasts to perform their exercises to. He was involved in this type of creative endeavour for about seven years (probably 1923–1930), which resulted in 20 or so Sokol-related compositions.²⁸

Gjuro Prejac's greatest popularity came from composing songs, two of which he is most remembered for. They are *Peharček moj* (cat. no. 23) and *Vu plavem trnaci* (cat. nos. 24, 25, 71).

Vu plavem trnaci was written and composed by Prejac in the kajkavian dialect. The exact time it was created

²⁷ Tomašek, n. dj., 104–106.

²⁸ Tomašek, n. dj., 113–114.

²⁸ Tomašek, op. cit., 113–114.

Družbe »Braća Hrvatskoga Zmaja« u Kamenitim vratima u studenom 1916. godine. Popijevku je 1922. godine objavila nakladna knjižara St. Kugli i pretpostavlja se da je upravo to bila njena prva objava.²⁹ Već za Prejčeva života stekla je veliku popularnost te je prozvana »zagorskom himnom«. Melodija popijevke *Vu plavem trnaci* može se čuti na svaki puni sat kad odzvanja s tornja sa satom iznad južne kule Velikoga Tabora.

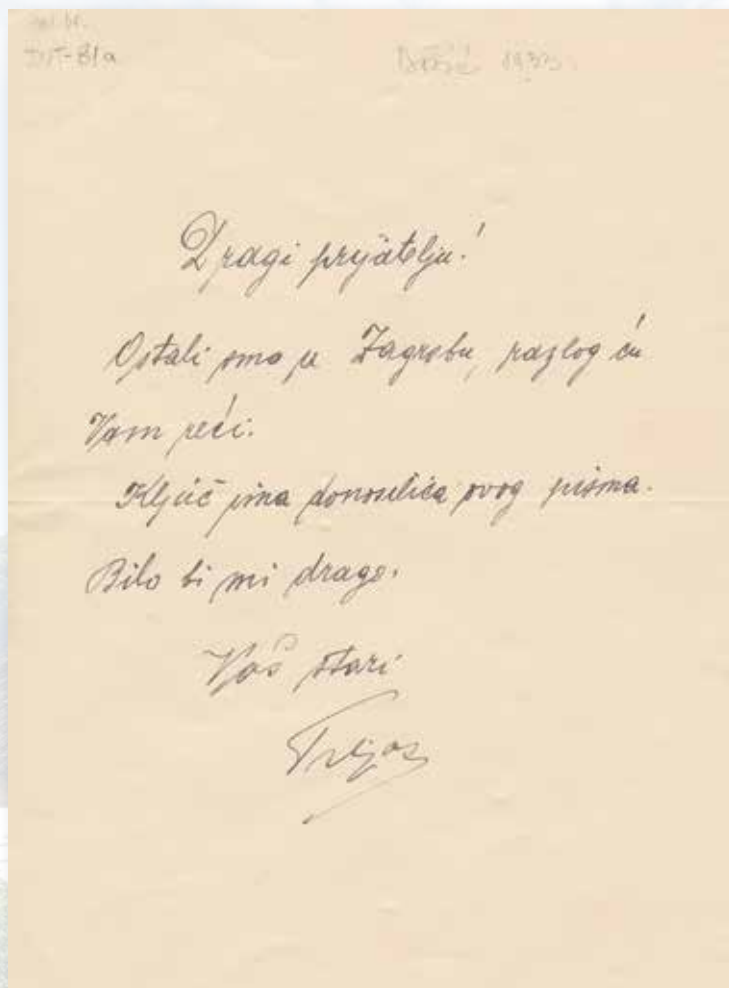
U svojoj bogatoj umjetničkoj karijeri Prejac se je okušao i kao pjevač. Već je istaknuto da je pjevao u operama i operetama. Brojne svoje popijevke, poput omiljene *Vu plavem trnaci*, upravo je osobno otpjevao na raznim priredbama, čajankama i zabavama. No široj javnosti gotovo je potpuno nepoznato da je Prejac u svom svestranom radu snimio i mnogobrojne gramofonske ploče s vojnom glazbom (kat. br. 59). Na njima su izdane brojne pjesme različite tematike koje Prejac, zajedno s tenorom Zvonimiro (Zvonkom) Strmcem, pjeva uz pratnju vojnog orkestra carske i kraljevske 70. pukovnije. Kako je Strmac preminuo 1915. godine, znade se da su sve snimljene najkasnije do te godine. Zahvaljujući tim snimkama možemo uživati u Prejčevu melodioznom glasu

is unknown, but Prejac did say he had written the lyrics and the music during World War I as an expression of his pain over the loss of his compatriots. He sang it himself for the first time at the meeting of the Society of Brethren of the Croatian Dragon at Kamenita Vrata in Zagreb in November 1916. The lyrics of the song were published by St. Kugli bookshop and publisher in 1922, which is assumed to have been the first publication.²⁹ The song became very popular in Prejac's lifetime and came to be known as The Zagorje Anthem. The clock above the south tower of Veliki Tabor plays the melody every hour on the hour.

Prejac's rich artistic career involved singing. He sang parts in operas and operettas and sang many of his songs, such as the popular *Vu plavem trnaci*, at various events, tea parties and dances. What the broad public may not be aware of, however, is the fact that Prejac recorded military music on a number of gramophone records (cat. no. 59). They include numerous songs with various themes sung by Prejac and tenor Zvonimir (Zvonko) Strmac accompanied by the military orchestra of the 70th Imperial and Royal Regiment. The recordings are known to have been made by the year 1915 because Strmac died in that year. Fortunately, some copies have been preserved to this day

²⁹ Tomašek, n. dj., 94.

²⁹ Tomašek, op. cit., 94.

Pismo Gjura Prejca poslano prijatelju Branku Stanislavu Horvathu (kat. br. 6)

Gjuro Prejac's letter sent to his friend Branko Stanislav Horvath (cat. no. 6)

jer su srećom pojedini primjerci ostali sačuvani do danas.³⁰

Gjuro Prejac bio je svestran i mnogostruko nadaren umjetnički i kaza-

³⁰ Velimir Kraker i Ivan Mirnik, »Zvučni zapisi vojne glazbe u Hrvatskoj«, u: 1914. – prva godina rata u Trojnoj Kraljevini i Austro-Ugarskoj Monarhiji, (Zagreb: Matica hrvatska, 2018.): 390.

and we can still enjoy Prejac's melodious voice.³⁰

Gjuro Prejac was a multitalented and versatile theatrical artist. He was an actor, singer, musician, writer, director, translator, conductor, set and costume designer, and choreographer. One of the critics of the time praised his versatility in *Narodne novine* by saying that "the Zagreb theatre could not be imagined without Prejac."³¹ Nevertheless, what prevailed in Prejac's theatrical engagement was acting. Branko Horvath's brochure states that

Prejac gave about 2,400 performances and directed some 125 plays, operas and

³⁰ Velimir Kraker and Ivan Mirnik, 'Zvučni Zapisi Vojne Glazbe u Hrvatskoj' ['Sound Recordings of Military Music in Croatia'], in: 1914. – Prva Godina Rata u Trojnoj Kraljevini i Austro-Ugarskoj Monarhiji [1914 – The First Year of the War in the Triune Kingdom and the Austro-Hungarian Monarchy], Zagreb, Matica hrvatska, 2018, 390.

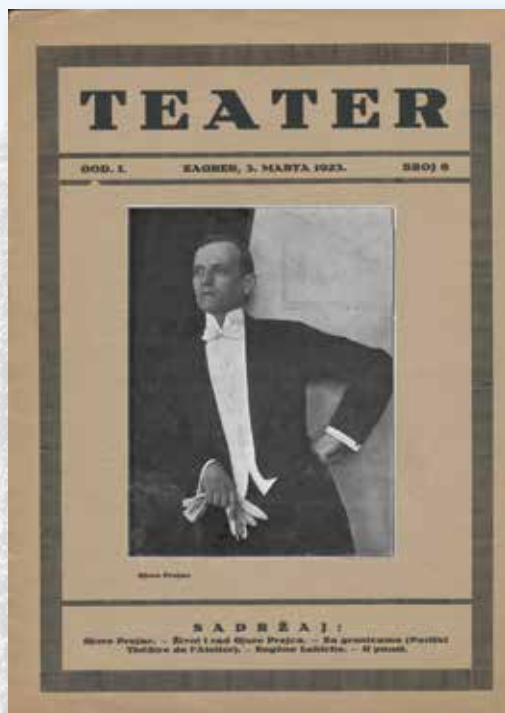
³¹ Branko Stanislav Horvath, op. cit., 7.

Teater – časopis za pozorišnu i filmsku umjetnost
(kat. br. 15)

Theatre – Magazine for Theatrical and Cinematic Arts (cat. no. 15)

lišni stvaralac. Bio je glumac, pjevač, glazbenik, pisac, redatelj, prevoditelj, dirigent, scenograf, kostimograf i koreograf. Zbog ove njegove svestranosti jedan mu je ondašnji kritičar u *Narodnim novinama* odao priznanje ustvrdivši kako se »zagrebačko kazalište ne da bez Prejca ni zamisliti«. ³¹ Iako je njegova djelatnost bila raznolika, Prejac je najviše kazališnih angažmana ostvario kao glumac. U brošuri Branka Horvatha nalazimo podatak da je ostvario oko 2 400 nastupa te režirao oko 125 drama, opera i opereta. ³² Njegova djela prikazivana su i izvan domovine, primjerice u Pittsburghu, Los Angelesu i Chicagu u Sjedinjenim Američkim Državama. ³³

O stvaralaštvu Gjura Prejca moglo bi se reći zaista mnogo. Bio je nadaren i svestran umjetnik koji je iza sebe ostavio iznimno mnogobrojnu i raznovrsnu ostavštinu. Za života je prijateljevao i surađivao s mnoštvom ondašnjih istaknutih kulturnih i umjetničkih djelatnika – dovoljno je samo spomenuti imena Ivana pl. Zajca, Jakova Gotovca,

operettas. ³² His works were also staged abroad – for instance, in Pittsburgh, Los Angeles and Chicago. ³³

There is a great deal to be said about Gjur Prejac's creative endeavours. He was a gifted and versatile artist who left behind an exceptionally rich and diverse legacy. He cooperated and was friends with many of the prominent cultural and artistic figures of the time, such as Ivan v. Zajc, Jakov

³¹ Branko Stanislav Horvath, n. dj., 7.

³² Branko Stanislav Horvath, n. dj., 14.

³³ »Zar promjene na upravi našeg kazališta?«, *Novosti*, Zagreb, 1. ožujka 1926., broj 60.; »Nova Prejčeva opereta «Miss Eva»«, *Jutarnji list*, Zagreb, 7. lipnja 1930.

³² Branko Stanislav Horvath, op. cit., 14.

³³ »Zar promjene na upravi našeg kazališta?« [»Changes in Our Theatre's Management?«], *Novosti*, Zagreb, 1 March 1926, no. 60.; »Nova Prejčeva opereta Miss Eva« [»Miss Eva, Prejac's New Operetta«], *Jutarnji list*, Zagreb, 7 June 1930.

Gjuro Prejac i Irma Pollak u predstavi Vesela udovica Franza Lehára (kat. br. 42)

Gjuro Prejac and Irma Pollak in Franz Lehár's The Merry Widow (cat. no. 42)

Marije Ružičke-Strozzi, Irme Pollak, Marijana Trepšea i Tita Strozija. Bio je okružen i mnogobrojnim uglednicima iz društvenog i političkog života, od

Gotovac, Marija Ružička-Strozzi, Irma Pollak, Marijan Trepše and Tito Strozzi. Moreover, he rubbed shoulders with a number of distinguished people from

Gjuró Prejac u predstavi Nabob Srečka Albinija (kat. br. 49)

Gjuró Prejac in Srečko Albini's Nabob (cat. no. 49)

biskupa Strossmayera, grofa Miroslava Kulmera, zagrebačkog gradonačelnika Rudolfa Erbera do bana Marka Kostrenčića. Svojim glazbeno-scenskim i knji-

the social and political life, from Bishop Strossmayer, Count Miroslav Kulmer, and Zagreb Mayor Rudolf Erber to Banus Marko Kostrenčić. His mu-

Gjuro Prejac (kat. br. 58)

Gjuro Prejac (cat. no. 58)

ževnim stvaralaštvom obilježio je rad Hrvatskog narodnog kazališta u prva tri desetljeća 20. stoljeća. Već je za života bio prepoznat kao kvalitetan i višestruk umjetnički stvaralac te je o njegovom radu, često vrlo pohvalno, izvještavao ondašnji tisak. U tekstu o Prejcu objavljenom u časopisu *Teater* iz 1923. (kat.

sical-dramatic and literary production left a distinctive mark on the work of the HNK in the first three decades of the 20th century. He was recognized as a prominent and versatile artist in his lifetime, and the press frequently praised his work. An article on Prejac published in a 1923 issue of *Teater*

br. 15), povodom dvadeset i pete godišnjice njegova umjetničkog djelovanja, navodi se kako »Gjuro Prejac može sa zadovoljstvom da se ogleda na prevladani put, kojim je kročio kao pozorišni radnik... Može da rekne, da staza iza njega nije ostala pusta i prazna: on ju je posuo svojim mnogobrojnim djelima«. ³⁴ Iako je relativno rano otišao iz Desinića, svoj kraj nikada nije zaboravio. Prejčeva povezanost sa zavičajem našla je odraza u njegovu opusu. Skladbe je često prožimao narodnim motivima, a mnoga je djela napisao na kajkavskom narječju i radnju im smjestio u Hrvatsko zagorje. Stihovi njegove najljepše popijevke *Vu plavem trnaci* i danas zorno svjedoče o nostalgiji i ljubavi Zmaja Ratkajskog prema rodnom zagorskom kraju.

magazine (cat. no. 15) on the occasion of the 25th anniversary of his artistic activity states, "Gjuro Prejac may look back on his theatrical opus with great satisfaction... He may say that he did not leave the space behind him desolate and empty – he studded it with his numerous works."³⁴ Even though he left Desinić early in life, he never forgot where he had come from. Prejac's connection to his native region was reflected in his opus. He frequently imbued his compositions with folk motifs and wrote many of his pieces in the kajkavian dialect, setting them in Hrvatsko Zagorje. The verses of his most beautiful song, *Vu plavem trnaci*, continue to testify to the love and nostalgia that the Dragon of Rattkay felt for his native Zagorje.

Zaborav i oživljavanje sjećanja na Gjuru Prejca

Ka**K**ako bi mu odalo zaslužen priznanje za sav njegov rad, Društvo Hrvatskih Zagoraca organiziralo je koncertnu večer u spomen Gjuri Prejcu, održanu 10. svibnja 1939. u Malom kazalištu u Zagrebu. Na bogatom koncertnom repertoaru našle su se i brojne Prejčeve kompozicije. U programu su nastupila

Reclaiming Gjuro Prejac From Oblivion

With the aim to pay tribute to Prejac for all his work, the Association of Inhabitants of Croatian Zagorje organized a concert evening in memory of Gjuro Prejac on 10 May 1939 in Malo kazalište [Little Theatre] in Zagreb. The extensive concert programme included many of Prejac's own

³⁴ Teater: časopis za pozorišnu i filmsku umjetnost, Zagreb, 3. ožujka 1923., broj 6.

³⁴ Teater: Časopis za pozorišnu i filmsku umjetnost, Zagreb, 3 March 1923, no. 6.

prominentna imena hrvatskog kazališta, među kojima i mlada glumica Lea Deutsch.³⁵ Sav prihod od ulaznica bio je namijenjen za podizanje Prejčeve biste u atriju HNK u Zagrebu.³⁶ Nažalost, ta inicijativa nije bila realizirana. Iako je sličnih nastojanja bilo i sljedećih godina, Prejčevo poprsje ili spomen-ploča ni danas ne krase zgradu zagrebačkog narodnog kazališta.

Unatoč velikoj popularnosti za života, Prejac je ubrzo nakon smrti počeo padati u zaborav. Prve pokušaje da se oživi sjećanje na Prejca učinio je upravo njegov prijatelj Branko Stanislav Horvath još početkom 70-ih godina prošlog stoljeća (među ostalim, kontaktirao je predstavnike medija te im slao priloge o Gjuri Prejcu za novine te radijske i televizijske emisije itd.). U tim mu se je naporima pridružio umirovljeni desinićki učitelj Josip Štimac, koji je u drugoj polovini 80-ih godina 20. stoljeća u Zavičajnom muzeju općine Pregrada u Ve-

compositions. Among the performers were prominent figures of the Croatian theatre, including the young actress Lea Deutsch.³⁵ The proceeds were intended for the erection of Prejac's bust in the atrium of Zagreb's HNK.³⁶ Unfortunately, this initiative was never realised. In spite of the fact that such initiatives were launched in subsequent years, no monument to Prejac has been installed in the building.

Soon after he passed away, Prejac fell into oblivion. The initial attempts to reclaim Prejac from oblivion were made by his friend Branko Stanislav Horvath in the early 1970s (among other things, he contacted representatives of the media and sent them pieces on Gjuro Prejac for radio and television shows). A retired Desinić teacher Josip Štimac joined in those efforts by organ-

³⁵ Hrvatska glumica židovskog podrijetla (Zagreb, 18. siječnja 1927. – svibanj 1943.). U Hrvatskom narodnom kazalištu prvi puta je nastupila kada je imala samo pet godina, a nazivali su je zagrebačkim »čudom od djeteta«. Ustaške vlasti dale su je uhititi, a potom deportirati. Preminula je u vlaku na putu prema Auschwitzu.

³⁶ HR-HDA-635 Družba »Braća Hrvatskog Zmaja«, kutija 30.; »Pred spomen-koncertat Jurici Prejcu«, *Hrvatsko Zagorje: tjednik Društva Hrvatskih Zagoraca za gospodarstvo, prosvjetu i zdravstvo*, Zagreb, 7. svibnja 1939., broj 19.; »Koncertno večer u spomen Gjura Prejca«, *Jutarnji list*, Zagreb, 12. svibnja 1939.

³⁵ Croatian actress of Jewish origin (Zagreb, 18 January 1927 – May 1943). She first performed in the HNK at the age of five and was named Zagreb's child prodigy. The Ustasha authorities had her arrested and deported. She died on the train to Auschwitz.

³⁶ HR-HDA-635 Družba 'Braća Hrvatskog Zmaja', box 30; 'Pred spomen-koncertat Jurici Prejcu' ['On the Eve of Jurica Prejac Memorial Concert'], *Hrvatsko Zagorje: Tjednik Društva Hrvatskih Zagoraca za Gospodarstvo, Prosvjetu i Zdravstvo* [Hrvatsko Zagorje: Association of Inhabitants of Croatian Zagorje's Newsmagazine for Economy, Education and Health], Zagreb, 7 May 1939, no. 19.; 'Koncertno Večer u Spomen Gjura Prejca' ['Concert Evening in Memory of Gjuro Prejac'], *Jutarnji list*, Zagreb, 12 May 1939.

Blok s crtežima Gjuro Prejca,
autora Branka Stanislava Hor-
vatha (kat. br. 16)

*Notepad with sketches of Gjuro
Prejac, by Branko Stanislav
Horvath (cat. no. 16)*

likom Taboru uredio »Muzički salon Jurice Prejca«. Na prvome katu središnje peterokutne kule u jednoj je prostoriji izložio Prejčevu bistu i portrete (kat. br. 30), fotografije, objavljene notne tekstove, glazbene instrumente (dvije citre (kat. br. 60), klavikord i čembalo), crteže Branka Stanislava Horvatha (kat. br. 16), kao i slike s motivima zagorskih hiža amaterskog slikara Ćirila Bosnara itd. Na njegovu je inicijativu 1996. godine došlo do obnove tornja južne kule Velikog Tabora te ugradnje satnog mehanizma koji na svaki puni sat svira nekoliko taktova popijevke *Vu plavem trnaci*.

izing "Jurica Prejac's Music Salon" in the Pregrada Municipality Museum in Veliki Tabor in the late 1980s. In one of the rooms on the first floor of the central pentagonal tower he displayed Prejac's bust and portraits (cat. no. 30), photographs, published music, musical instruments (two zithers (cat. no. 60), a clavichord

and a harpsichord), Branko Stanislav Horvath's sketches (cat. no. 16), amateur painter Ćiril Bosnar's paintings of Zagorje hižas [houses], and so on. It was on Štimac's initiative that the south tower of Veliki Tabor be reconstructed and that a clock mechanism be installed in it, which clock plays several bars of *Vu plavem trnaci* every hour on the hour.

Josip Štimac is one of the founders of Veliki Tabor Social Organisation (later entitled Veliki Tabor Society), which was established in Desinić in March 1990 with the goal to conserve, restore and revitalise the castle. That

Josip Štimac jedan je od osnivača Društvene organizacije »Veliki Tabor« (kasnije nazvane »Društvo Veliki Tabor«), osnovane u Desiniću u ožujku 1990. godine, s ciljem zaštite, obnove i revitalizacije dvorca. Iste je godine bio i jedan od inicijatora obnove djelovanja Družbe »Braća Hrvatskoga Zmaja«, u kojoj je djelovao pod zmajskim imenom Zmaj Taborgradski. Iduće, 1991. godine, Društvena organizacija »Veliki Tabor« postala je članom utemeljiteljem obnovljene Družbe. Kao njen predsjednik, Štimac je u idućim godinama pokrenuo niz akcija s ciljem oživljavanja uspomene na Gjuru Prejca, uz svesrdnu pomoć Družbe, koja je željela odati priznanje svojem nekadašnjem članu.³⁷ Sve te inicijative gotovo je nemoguće pobrojati te ćemo ovom prilikom spomenuti samo dvije. Od nadležnih tijela Grada Zagreba tražilo se je da se jednu ulicu ili trg nazove imenom Gjura Prejca i to je (što se tiče imenovanja ulice) uspješno ostvareno. Druga je inicijativa realizirana 2002. godine, kada je Zmajski stol u Krapini ispred osnovne škole u Desiniću Prejcu podigao bistu, autorice Mirjane Drempetić.³⁸

Općina Desinić zaslužna je za provedbu jednog od najznačajnijih projekata – obnovu rodne kuće Gjura Prejca. Temeljito rekonstruirana, kuća je prenamijenjena u turistički informativni cen-

same year he participated in the initiative to restore the activity of the Society of Brethren of the Croatian Dragon, in which he was known as Zmaj Taborgradski [Dragon of Taborgrad, Veliki Tabor Fort]. The following year, Veliki Tabor Social Organisation became a founding member of the restored Society. As its chairman, Štimac launched a series of activities with the goal to revive the memory of Gjuro Prejac, which received wholehearted support from the Society of Brethren, who wished to pay tribute to their former member.³⁷ Among the numerous initiatives the following two stand out: to name one of the Zagreb streets or squares after Gjuro Prejac, which the relevant bodies of the City of Zagreb accepted, and the Krapina chapter of the Society of Brethren of the Croatian Dragon erecting a bust of Prejac, sculpted by Mirjana Drempetić, in front of the primary school in Desinić in the year 2002.³⁸

Desinić Municipality deserves credit for the realisation of one of the most important projects, the restoration of Gjuro Prejac's birth house. The completely reconstructed house was rede-

³⁷ *Povjesnica Zmajskoga stola u Krapini 1995. – 2015.* Ur. Marijan Machala. (Krapina, 2017.): 33.

³⁸ *Povjesnica Zmajskoga stola u Krapini 1995. – 2015.*, 113, 220.

³⁷ *Povjesnica Zmajskoga stola u Krapini 1995.–2015.* [The History of the Draconian Chapter in Krapina]. Ed. Marijan Machala. Krapina, 2017, 33.

³⁸ *Povjesnica Zmajskoga stola u Krapini 1995.–2015.* [The History of the Draconian Chapter in Krapina], 113, 220.

Rodna kuća Gjura Prejca u Desiniću, snimljeno 2025.

Birth house of Gjure Prejac, Desinić, photographed in 2025

tar, koji je nakon opsežnih građevinskih radova svečano otvoren 2021. godine.

Za potpunije osvjetljavanje života i stvaralaštva ovog svestranog umjetnika veliku zaslugu ima muzikolog Andrija Tomašek, autor monografije o Gjuri Prejcu, izdane 2006. godine. Na Štimčev poticaj Tomašek je prikupio opsežnu Prejčevu ostavštinu, koja je danas većim dijelom pohranjena u umjetnikovoj obnovljenoj rodnoj kući u Desiniću, a manji dio ušao je u Kulturno-povijesnu zbirku Dvora Veliki Tabor. Izbor iz Prejčeve ostavštine predstavlja se javnosti upravo na ovoj izložbi.

signed as a tourist information centre, which was opened in 2021.

Musicologist Andrija Tomašek, author of a monograph of Gjure Prejac published in 2006, deserves a huge credit for shedding light on the life and creative endeavours of this multitalented artist. Prompted by Štimac, Tomašek collected a large part of Prejac's legacy, most of which is stored in his birth house in Desinić and the rest in the Cultural and Historical Collection of Veliki Tabor Castle. This exhibition presents some of this legacy.

Završna misao

Tijekom puna četiri desetljeća bavljenja glazbom i kazalištem, Gjuro Prejac stvorio je brojna djela kojima je obogatio umjetničku i kulturnu baštinu Zagreba, Hrvatskog zagorja i čitave Hrvatske. U povijesti zagrebačkog kazališta zauzeo je istaknuto mjesto. Zahvaljujući izrazitoj nadarenosti, u njemu je razvio svestrano djelovanje kakvo je današnjim umjetnicima vjerojatno nezamislivo. Za života je stekao velik ugled i slavu, a ondašnji tisak neprestano je isticao Prejčevu požrtvornost, radišnost i predanost kazalištu. Naglašavalo se kako je sve što je radio bilo isključivo na dobrobit njegove matične institucije, odnosno hrvatskog kazališta, kojem je posvetio sav svoj talent. Ne čudi stoga da su se u napisima u tisku, objavljenima povodom njegova svečanog oproštaja od kazališta, o njemu mogle pročitati samo riječi hvale. Govoreći o Prejcu, autor članka objavljenog u *Jutarnjem listu* (kat. br. 64) zaključuje: »Doista, rijetki su, koji su se u kazališnome – umjetničkome radu uspjeli tako plasirati i afirmirati kao Gjuro Prejac. On se u domovini upravo proslavio kao kazališni produktivni i reproduktivni stvaralac, koji po svome opsežnome i uspješnome radu nema premca«. ³⁹

³⁹ »Jubilej Gjuro Prejca«, *Jutarnji list*, Zagreb, 26. ožujka 1935.

Final Thoughts

In the course of the four decades of his involvement in music and theatre, Gjuro Prejac created a number of works that enriched the artistic and cultural heritage of Zagreb, Hrvatsko Zagorje, and the whole of Croatia. He takes a prominent place in the history of Zagreb theatre. His talent led to the development of such versatile endeavours that the present-day artists likely find unthinkable. He earned a great reputation and fame, and the press continually lauded Prejac's commitment, diligence and devotion to the theatre. The papers emphasised that everything he had done was exclusively for the benefit of his institution, that is, the Croatian Theatre, to which he dedicated all his talent. It therefore comes as no surprise that the press reports on his ceremony of farewell to the theatre included only words of praise. Speaking about Prejac, the author of an article published in *Jutarnji list* (cat. no. 64) concluded: "Indeed, few people have managed to establish themselves in the theatre and artistic spheres as Gjuro Prejac has. In our homeland, he has become famous as a productive and reproductive theatrical creator, whose success and opus are unparalleled." ³⁹

³⁹ "Jubilee Gjuro Prejca" [Gjuro Prejac's Jubilee], *Jutarnji list*, Zagreb, 26 March 1935.

Izvori / Sources

- HDA (Hrvatski državni arhiv)
Fond 635: Družba »Braća Hrvat-
skog Zmaja«
Arhiv Dvora Veliki Tabor
Horvath, Branko Stanislav.
Curriculum vitae Gjura Prejca.
Zagreb, 1935.
- Teater: časopis za pozorišnu i
filmsku umjetnost*, Zagreb, 3.
ožujka 1923., broj 6.
- »Zar promjene na upravi našeg
kazališta?«, *Novosti*, 1. ožujka
1926., broj 60.
- »Nova Prejčeva opereta 'Miss Eva'«,
Jutarnji list, 7. lipnja 1930.
- »Jubilej Gjura Prejca«, *Jutarnji
list*, 26. ožujka 1935.

- »Pred spomen-koncertat Jurici
Prejcu«, *Hrvatsko Zagorje:
tjednik Društva Hrvatskih
Zagoraca za gospodarstvo,
prosvjetu i zdravstvo*, Zagreb,
7. svibnja 1939., broj 19.
- »Koncertno večer u spomen
Gjura Prejca«, *Jutarnji list*, 12.
svibnja 1939.

Literatura / Bibliography

- Bezić, Nada. »Zagrebački klub
'Kvak' i glazba s posebnim
osvrtnom na razdoblje od
osnutka 1879. do 1907.«, u:

- Arti musices*, 43/1, Zagreb,
2012., 3–44.
- Kraker, Velimir i Mirnik, Ivan.
»Zvučni zapisi vojne glazbe
u Hrvatskoj«, u: 1914. –
*prva godina rata u Trojnoj
Kraljevini i Austro-Ugarskoj
Monarhiji*, Zagreb: Matica
hrvatska, 2018., 383–408.
- Povjesnica Zmajskoga stola u Krap-
ini* 1995. – 2015. Ur. Marijan
Machala, Krapina, 2017.
- Šlogar, Velimir. »Gjuro Prejac –
veliki hrvatski umjetnik rođen
u Desiniću«, u: *Hrvatsko
zagorje, časopis za kulturu*, broj
1–2, Krapina, 2013., 194–197.
- Tomašek, Andrija. *Vu plavem
tmaci: opera artificiosa Gjura
Prejca*, Pregrada: Matis, 2006.

Kataloški popis izložaka / Catalogue

- 1) **Razglednica s likom Josipa
Jurja Strossmayera**
Knjižara Makse Brucka,
Đakovo, 4. lipnja 1900.
14 × 9,1 cm
DVT-49
Razglednica koju je Gjuro
Prejac poslao iz Đakova
svojoj sestri Mariji u
Rakovac kraj Karlovca.
- 2) **Pismo Gjura Prejca**
Zagreb, 25. 11. 1933.
19,3 × 14,6 cm
DVT-82
- 3) **Razglednica »Pozdrav iz
Visa«**
Vis, 28. 2. 1899.
9,1 × 14 cm
DVT-32
Razglednica koju je Gjuro
Prejac poslao iz Visa svojoj

- sestri Mariji u Rakovac kraj
Karlovca.
- 4) **Razglednica »Pozdrav iz
Visa«**
Vis, 28. 2. 1899.
9,1 × 14 cm
DVT-50
Razglednica koju je Gjuro
Prejac poslao iz Visa svojoj
sestri Mariji u Rakovac kraj
Karlovca.
- 5) **Razglednica »Pozdrav iz
Visa«**
Vis, 28. 2. 1899.
9,1 × 14 cm
DVT-47
Razglednica koju je Gjuro
Prejac poslao iz Visa svojoj
sestri Mariji u Rakovac kraj
Karlovca.
- 6) **Pismo Gjura Prejca
poslano prijatelju Branku
Stanislavu Horvathu**
Zagreb, 1933.
21,1 × 15,7 cm
DVT-81 a

- 7) **Razglednica »Grand
Hotel Toplice, Bled –
Jugoslavija«**
Bled, 1. 8. 1932.
9 × 13,9 cm
DVT-4767
Razglednica koju je Gjuro
Prejac s Bleda poslao
prijatelju Branku Stanislavu
Horvathu u Zagreb.
- 8) **Dopisnica Gjura Prejca
upućena Branku
Stanislavu Horvathu**
Zagreb, 30. 6. 1934.
9 × 13,9 cm
DVT-59
- 9) **Pismo Gjura Prejca
upućeno Branku
Stanislavu Horvathu**
Zagreb, 21. 12. 1934.
20,8 × 16,1 cm
DVT-4768
- 10) **Ovlaštenje**
Zagreb, 7. 6. 1935.
29,5 × 21 cm

DVT-4770

Gjuro Prejac ovlašćuje
Branka Stanislava
Horvatha da u njegovo
ime podigne orden kod
Gradskog poglavarstva u
Zagrebu.

**11) Pismo Gjure Prejca
upućeno Branku
Stanislavu Horvathu**

Zagreb, 2. 6. 1935.

34 × 21 cm

DVT-4769

**12) Pismo Gjure Prejca
upućeno Branku
Stanislavu Horvathu**

Zagreb, 13. 6. 1935.

34 × 21 cm

DVT-4771

**13) »Raspored koncerta u
proslavu 35-godišnjeg
literarnog i muzikalnog
rada Gjure Prejca«**

Zagreb, 1925.

23,5 × 15 cm

DVT-4774

**14) »Koncertno veče u
spomen Gjure Prejca«**

Zagreb, 1939.

18,5 × 22,3 cm

DVT-4773

Program koncerta održanog
10. svibnja 1939. godine u
Malom kazalištu u Zagrebu.

**15) Teater – časopis za
pozorišnu i filmsku
umjetnost**

Zagreb, 3. ožujka 1923.,
broj 6.

30,6 × 23,2 cm

DVT-4765

**16) Blok s crtežima Gjure
Prejca, autora Branka
Stanislava Horvatha**

1934.

30 × 23 cm

DVT-4764

U bilježnici se nalaze
tri crteža Gjure Prejca
nacrtna olovkom i
ugljenom.

**17) Curriculum vitae Gjure
Prejca**

Autor Branko Stanislav
Horvath, Zagreb,
travanj 1935.

20,5 × 14,2 cm

DVT-79 b

Izdano prigodom proslave
oproštaja Gjure Prejca od
kazališta.

**18) Teater – polumjesečnik za
kazališni i koncertni život**

Zagreb, lipanj 1930.,

broj 11. i 12.

23 × 15,5 cm

DVT-4766

**19) Hrvatski zmaj: glasilo
Družbe Braće Hrvatskoga
Zmaja**

Ljetopis družbe »Braće
Hrvatskoga Zmaja« za
g. 1926. – 1927.

Zagreb, 1927.

22,7 × 14,6 cm

DVT-4694

**20) Ljetopis Družbe Braće
Hrvatskoga Zmaja za
društvenu godinu
1935. – 1936.**

Zagreb, 1936.

22,8 × 15,3 cm

DVT- 4695

**21) Pozivnica na proslavu
25. godišnjice umjetničkog
djelovanja Gjure Prejca**

Zagreb, 1923.

17,5 × 26,5 cm

Vlasnik: Općina Desinić

**22) Pozivnica na oproštajnu
proslavu**

Zagreb, 1935.

20,1 × 11,5 cm

DVT-4772

Pozivnica na proslavu
oproštaja Gjure Prejca
od kazališta nakon
gotovo četrdeset godina
umjetničkog rada.

23) Peharček

Heliografija Grafički zavod,
Zagreb, 1920-ih

33 × 26 cm

DVT-78

Jedna od najpoznatijih
Prejčevih popijevki
objavljena u izvornom
obliku za bariton solo i
muški zbor uz pratnju
glasovira.

24) Vu plavem trnaci

Naklada St. Kugli, Zagreb,
1922.

32 × 26 cm

DVT-77 a

Prva objava popularne
»zagorske popevke« Vu
plavem trnaci.

25) Vu plavem trnaci

Naklada F. Šidak, 3. izdanje,
Zagreb

31,5 × 23,8 cm

DVT-77 c

26) Pozdrav Zagorju

Naklada F. Šidak, Zagreb,
1930-ih ili 1940-ih

34 × 26,7 cm

Vlasnik: Općina Desinić
Pozdrav Zagorju, popijevka
iz glazbene šale *Vječni ženik*,
objavljena u nakladi F.
Šidaka (godina objave nije
naznačena).

27) Šaljive pjesme

Zagreb, oko 1914.

31 × 23,5 cm

DVT-75

Zbirka sadrži šest skladbi,
a Prejac ju je objavio u
vlastitoj nakladi. Godina
objave nije naznačena.

**28) Partitura operete Joco
Udmanić**

Oko 1907.

37,3 × 29 × 4 cm

Vlasnik: Općina Desinić

**29) Partitura i klavirski
izvadak operete Gospodica
kapral**

1915.

37,3 × 29 × 4 cm

Vlasnik: Općina Desinić

Opereta je napravljena u dvije verzije, s tekstom na hrvatskom i njemačkom jeziku.

- 30) Portret Gjura Prejca**
20. stoljeće, autor nepoznat
Mesing, drvo
27 × 23 × 6 cm
DVT-720
- 31) Partitura operete Miss Eva**
1929.
37,3 × 29 × 3 cm
Vlasnik: Općina Desinić
- 32) Znatiželjan tast**
Autor Gjuro Prejac
Naklada St. Kugli, Zagreb, 1922.
18 × 12 cm
Vlasnik: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
- 33) Libreto operete Grofica kola**
Zagreb, 1916.
34 × 21 cm
Vlasnik: Općina Desinić
- 34) Irma Pollak i Zvonko Strmac u opereti Eva**
Mosinger, C. i kr. dvorski atelier, Zagreb, 1912.
Fotografija / dopisnica, papir
13,9 × 9,1 cm
DVT-44
U režiji Gjura Prejca.
- 35) Irma Pollak i Zvonko Strmac u opereti Eva**
Mosinger, C. i kr. dvorski atelier, Zagreb, 1912.
Fotografija / dopisnica, papir
14 × 8,9 cm
DVT-45
U režiji Gjura Prejca.
- 36) Irma Pollak i Zvonko Strmac u opereti Eva**
Mosinger, C. i kr. dvorski atelier, Zagreb, 1912.
Fotografija / dopisnica, papir
13,7 × 8,8 cm
DVT-28
U režiji Gjura Prejca.

- 37) Zvonko Strmac u opereti Vjerni drug**
Mosinger, C. i kr. dvorski atelier, Zagreb, 1912.
Fotografija / dopisnica, papir
13,9 × 8,8 cm
DVT-26
U prijevodu Gjura Prejca.
- 38) Irma Pollak i Zvonko Strmac u opereti Eva**
Mosinger, C. i kr. dvorski atelier, Zagreb, 1912.
Fotografija / dopisnica, papir
13,8 × 8,9 cm
DVT-30
U režiji Gjura Prejca.
- 39) Žličar i Binički u Nedbalovoj Poljačkoj krvi**
S. Weinrich, Zagreb, 1914.
Fotografija / dopisnica, papir
13,5 × 8,6 cm
DVT-29
Režija, scenografija i koreografija Gjura Prejca.
- 40) Micika Žličar i Zvonko Strmac u Nedbalovoj Poljačkoj krvi**
S. Weinrich, Zagreb, 1914.
Fotografija / dopisnica, papir
13,8 × 8,8 cm
DVT-20
Režija, scenografija i koreografija Gjura Prejca.
- 41) Gjuro Prejac u predstavi Vésela udovica Franza Lehára**
Nakladnik »Atelier Merćep«, Zagreb, 1907.
Fotografija / dopisnica, papir
13,6 × 8,5 cm
DVT-38
- 42) Gjuro Prejac i Irma Pollak u predstavi Vésela udovica Franza Lehára**
Nakladnik »Atelier Merćep«, Zagreb, 1907.
Fotografija / dopisnica, papir
13,6 × 8,8 cm
DVT-56

- 43) Gjuro Prejac i Irma Pollak u predstavi Vésela udovica Franza Lehára**
Nakladnik »Atelier Merćep«, Zagreb, 1907.
Fotografija / dopisnica, papir
13,8 × 8,8 cm
DVT-57
- 44) Gjuro Prejac i Irma Pollak u predstavi Vésela udovica Franza Lehára**
Nakladnik »Atelier Merćep«, Zagreb, 1907.
godina
Fotografija / dopisnica, papir
13,8 × 8,8 cm
DVT-58
- 45) Gjuro Prejac u predstavi Začarani dvor Karla Millöckera**
Fotograf A. Brauner, Zagreb, početak 20. stoljeća
Fotografija / dopisnica, papir
13,8 × 8,8 cm
DVT-37
- 46) Gjuro Prejac u predstavi Začarani dvor Karla Millöckera**
Fotograf A. Brauner, Zagreb, početak 20. stoljeća
Fotografija / dopisnica, papir
13,8 × 8,8 cm
DVT-23
Na prednjoj strani zabilježena je 1909. godina.
Dopisnica je ispisana i poslana 9. rujna 1956. godine.
- 47) Gjuro Prejac i Irma Pollak u predstavi Vésela udovica Franza Lehára**
Nakladnik »Atelier Merćep«, Zagreb, 1907.
Fotografija / dopisnica, papir
13,8 × 8,8 cm
DVT-36
- 48) Gjuro Prejac u predstavi Vésela udovica Franza Lehára**
Nakladnik »Atelier Merćep«, Zagreb, 1907.

Fotografija / dopisnica, papir
13,8 × 8,8 cm
DVT-22

- 49) Gjuro Prejac u predstavi Nabob Srećka Albinija**
Fotograf A. Brauner,
Zagreb, početak 20. stoljeća
Fotografija / dopisnica, papir
13,8 × 8,8 cm
DVT-33
Dopisnica je ispisana 23.
prosinca 1956. godine.

- 50) Gjuro Prejac**
Fotograf A. Brauner,
Zagreb, početak 20. stoljeća
Fotografija / dopisnica, papir
14 × 9 cm
DVT-27
Vjerojatno je riječ o ulozi iz
predstave *Stari Heidelberg*
ili *Šišmiš*.

- 51) Francisa Prejac**
Gojmerac, Zagreb, početak
20. stoljeća
Fotografija, papir
13,7 × 8,4 cm
DVT-40
Majka Gjуре Prejca.

- 52) Radoslav Prejac**
Moskva, 7. 2. 1911.
Fotografija / dopisnica, papir
13,6 × 8,7 cm
DVT-39
Fotografija Radoslava
Prejca, violončelista i
dirigenta, te brata Gjуре
Prejca. Na poleđini
fotografije je posveta
njegovoj sestri Milki.

- 53) Milka Prejac**
Johann Arzenšek, Samobor,
kraj 19. stoljeća
Fotografija, papir
10,5 × 6,5 cm
DVT-54
Sestra Gjуре Prejca.

- 54) Ruža Prejac**
M. Šimić, Zagreb, 1909.
Fotografija, papir
16,5 × 10,7 cm

DVT-46
Crno-bijela fotografija
Prejčeve supruge Ruže. Na
prednjoj strani fotografije
nalazi se Ružin vlastoručni
potpis, a na poleđini je
ispisana posveta njejoj
šogorici.

- 55) Ruža Prejac**
Nakladnik »Atelier
Merćep«, Zagreb, 1907.
Fotografija / dopisnica, papir
13,8 × 8,8 cm
DVT-43

- 56) Gjuro i Ružica Prejac**
Nakladnik »Atelier
Merćep«, Zagreb, početak
20. stoljeća
Fotografija / dopisnica, papir
13,8 × 8,8 cm
DVT-21

Gjuro Prejac (prvi slijeva)
sa suprugom Ružicom
u društvu nepoznatog
muškarca.

- 57) Gjuro Prejac**
Antonija Kulčar Tonka,
Zagreb, 1935.
Fotografija c/b, papir
14 × 9 cm
DVT-60

- 58) Gjuro Prejac**
Zagreb, oko 1935.
Fotografija c/b, papir
12 × 9 cm
DVT-48
Fotografija prikazuje Gjuru
Prejca u zreloj dobi, kako
sjedi za radnim stolom.

- 59) Gramofonska ploča Radujte se narodi, O sveta tri kralja**
Gjuro Prejac i Zvonko
Strmac s glazbom 70.
pješačke pukovnije
Special Rekord, Zagreb,
početak 20. stoljeća
Ø 25 cm
Vlasnik: Muzej grada
Zagreba, MGZ-66817

- 60) Citra**
Mađarska, 1888.
5 × 51 × 31 cm
DVT-718
Zatečena u Muzeju nakon
smrti Josipa Štimca. Bila je
izložena u tzv. »Muzičkom
salonu Jurice Prejca« u
Velikom Taboru.

- 61) »Jubilej Đure Prejca«**
Dom i svijet, broj 5, 1923.
41,5 × 29 cm
Vlasnik: Općina Desinić

- 62) »Zar promjene na upravi našeg kazališta?«**
Novosti, broj 60, 1. 3. 1926.
47 × 29,5 cm
Arhiv Dvora Veliki Tabor

- 63) »O Gjuri Prejcu«**
Jutamji list, 25. 11. 1934.
39,5 × 14,5 cm
Arhiv Dvora Veliki Tabor

- 64) »Jubilej Gjуре Prejca«**
Jutamji list, 26. 3. 1935.
30 × 12,3 cm
Arhiv Dvora Veliki Tabor

- 65) »Oproštajno veče Gjуре Prejca«**
Jutamji list, 1. 5. 1935.
39,5 × 28,2 cm
Vlasnik: Općina Desinić

- 66) »Gjuro Prejac oprostio se sinoć s kazalištem«**
Večer, 30. 4. 1935.
39,5 × 19,5 cm
Vlasnik: Općina Desinić

- 67) Sokolska skladba Proste vježbe članica**
Gjuro Prejac, Zagreb,
4. 6. 1926.
33 × 25,5 cm
Vlasnik: Općina Desinić

- 68) Sokolska skladba Ženska sokolska vježba**
Gjuro Prejac, Zagreb,
11. 12. 1923.
33,2 × 26,1 cm
Vlasnik: Općina Desinić

- 69) **Popijevka Domovina**
Gjuro Prejac, oko 1918.
32,5 × 25 cm
Vlasnik: Općina Desinić
Popijevku *Domovina* Prejac je skladao na stihove Simona Gregorčiča.
- 70) **Zmajaska zdravica**
Gjuro Prejac, Zagreb, 22. 11. 1923.
33,3 × 25,5 cm
Vlasnik: Općina Desinić
- 71) **Vu plavem trnaci**
Gjuro Prejac, oko 1916.
34 × 27 cm
Vlasnik: Općina Desinić
Primjerak tintom ispisane popijevke.
- 72) **Pjesma Dragom Poljokvaku**
»prigodom 40-godišnjice kvakovanja / dne 14. ožujka 1925. / Spjevao Zagorkvak«
- Gjuro Prejac, Zagreb, 14. 3. 1925.
34,3 × 21 cm
Vlasnik: Općina Desinić
- 73) **Libreto operete Za kralja i dom**
Gjuro Prejac, Zagreb, 3. 10. 1916.
32 × 24 × 2,5 cm
Vlasnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, HNK-1766
- 74) **Gramofon Edison Bell Penkala, model 216, prenosivi**
Edison Bell Penkala Ltd., Zagreb, 1927.
Drvo, metal
16 × 29 × 35,5 cm
Vlasnik: Hrvatski povijesni muzej, HPM-89586
- 75) **Gramofonska ploča Vu plavem trnaci**
Elektroton, Zagreb, 1938. – 1947.
Domjanić – Gjuro Prejac
Pjevaju braća Silvio i Miljenko Sutlović uz pratnju mandolinskog seksteta
Ø 25 cm
DVT-53

Na zadnjim koricama / Back cover:

Gramofonska ploča *Radujte se narodi / O sveta tri kralja*, Muzej grada Zagreba, Zbirka muzikalija, MGZ-66817 (kat. br. 59)

Gramophone record *Rejoice, Peoples / O, Three Kings*, Zagreb City Museum, Music Collection, MGZ-66817 (cat. no. 59)

Nakladnik / *Publisher*

Muzeji Hrvatskog zagorja, Dvor Veliki Tabor,
Desinić / *Museums of Hrvatsko Zagorje, Veliki
Tabor Castle, Desinić*

Za nakladnika / *For the publisher*

Jurica Sabol

Urednica kataloga / *Catalogue editor*

Renata Dečman

Autorica teksta / *Text*

Renata Dečman

Fotografije / *Photographs*

Fotoarhiva Dvora Veliki Tabor; Općina
Desinić; Muzeji grada Zagreba; Hrvatska
akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb;
Renata Dečman / *Photo Archive of Veliki Tabor
Castle; Municipality of Desinić; Zagreb City
Museum; Croatian Academy of Sciences and
Arts, Zagreb; Renata Dečman*

Prijevod na engleski / *English translation*

Suzana Bertović

Lektura i korektura / *Editing and proofreading*

Silva Tomanić Kiš

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak /
Layout, design and pre-press

Franjo Kiš, ArTresor naklada, Zagreb

Tisak / *Printed by*

Kerschoffset d.o.o., Zagreb

Naklada / *Print run*

300 primjeraka / *300 copies*

ISBN 978-953-265-291-8

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 001284081. / *A CIP catalogue
record for this book is available from the National
and University Library in Zagreb under the
number 001284081.*

Autorica izložbe / *Exhibition concept*

Renata Dečman

Tekstovi izložbenih panoa / *Panel texts*

Renata Dečman

Postav izložbe / *Exhibition layout*

Renata Dečman

Tehnički postav izložbe / *Technical setup*

Siniša Žnidarec, Nenad Zubak, Nives
Ćurković

Izrada videoprezentacije / *Video presentation*

Siniša Žnidarec

Na posudbi građe zahvaljujemo / *For the loan of
exhibits we are grateful to the following institutions*
Općini Desinić; Hrvatskoj akademiji znanosti
i umjetnosti, Zagreb; Muzeju grada Zagreba;
Hrvatskom povijesnom muzeju, Zagreb;
Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, Zagreb.
/ *Municipality of Desinić; Croatian Academy of
Sciences and Arts, Zagreb; Zagreb City Museum;
Croatian History Museum, Zagreb; National and
University Library, Zagreb.*

Zahvaljujemo Hrvatskoj akademiji znanosti i
umjetnosti u Zagrebu, Hrvatskom narodnom
kazalištu u Osijeku i Nacionalnoj i sveučilišnoj
knjižnici u Zagrebu na danoj suglasnosti
za korištenje građe. / *We thank the Croatian
Academy of Sciences and Arts in Zagreb, the
Croatian National Theatre in Osijek, and the
National and University Library in Zagreb for
their consent for use of materials from their
collections.*

Izložba i katalog realizirani su sredstvima
Ministarstva kulture i medija Republike
Hrvatske. / *The funds for the exhibition and
the catalogue were provided by the Ministry of
Culture and Media of the Republic of Croatia.*

ISBN 978-953-265-291-8

